

สานพลังก้าวข้ามขีดจำกัด สู่ความมั่นคงทาง อาหาร

ผู้เขียน:

ทวีวัตร เครือสาย กำราบ พานทอง
นิพนธ์ รัตนาคม และคณะ

สานพลังก้าวข้ามขีดจำกัดสู่ความมั่นคงทางอาหาร

ผู้เขียน ทวีวัตร เครือสาย กำราบ พานทอง นิพนธ์ รัตนาคม และคณะ
บรรณาธิการ ดร.กุลทัต หงษ์ชยางกูร
กองบรรณาธิการ ดร.เพ็ญ สุขมาก ฮามีดี๊ะ หวันนุรัตน์ และ วรณา สุวรรณชาติรี
ที่ปรึกษา ผศ.ดร.พงศ์เทพ สุธีรวุฒิ

พิมพ์ครั้งที่ 1 กรกฎาคม 2562 จำนวน 1,200 เล่ม

สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ

สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ ม.อ.

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพ
แห่งชาติ

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

สถาบันนโยบายและยุทธศาสตร์
สุขภาพ

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ชั้น 10 อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้และอาคารบริหารวิชาการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110
โทรศัพท์ 0 7428 2902 โทรสาร 0 7428 2901

องค์กรร่วมสนับสนุน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)
สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)
กระทรวงสาธารณสุข (สธ.)
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พอช.

รูปเล่ม นิพนธ์ รัตนาคม

ปก ฝนพรช อินทรนิवास

พิมพ์ที่ โฟ-บาร์ด 280/2 หมู่ที่ 6 ถนนปณณกันท์ ตำบลทุ่งใหญ่
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110 โทรศัพท์ 08 9659 5338
E-mail: fonpat1971@gmail.com

บทนำ

ความมั่นคงทางอาหาร เป็นปัญหาความ (ไม่) มั่นคงรูปแบบใหม่ของมวลมนุษยชาติ ซึ่งจะกระทบต่อการไปสู่เป้าหมายประเทศไทย ‘มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน’ ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ฉะนั้นหลายประเทศกำลังเผชิญความท้าทายและสร้างมาตรการรับมือ สร้างทางเลือกทางรอดให้กับประชากรโลก โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาที่ปัญหานี้ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เกิดวิกฤติพลังงาน เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การให้ความสำคัญในการผลิตพืชอาหารน้อยลง จึงทำให้พืชพันธุ์ธัญญาหาร พันธุ์กรรมพืชและสัตว์ที่มีคุณค่าทางอาหารและโภชนาการสูงมีราคาสูง จนยากที่ประชากรส่วนใหญ่จะได้เข้าถึงอาหารได้อย่างเพียงพอปลอดภัย มีอธิปไตยทางอาหาร

เครือข่ายเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ได้ตระหนักต่อสถานการณ์ความมั่นคงทางอาหาร จึงได้รวมตัว แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมร้อย ถักทอกลุ่มเครือข่ายต่างๆ มาเป็นเวลาสามปี จนเกิดกลุ่มเครือข่าย มีการสร้างการเรียนรู้ สร้างปฏิบัติการระดับพื้นที่จนเกิดรูปธรรมความสำเร็จขึ้นหลากหลาย กระจายไปแต่ละชุมชนท้องถิ่นของภาคใต้ สร้างรูปธรรมใหม่ไปสู่พื้นที่ชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ โดยมีทิศทาง **การพัฒนา ระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้** ตั้งอยู่ภายใต้หลักคิดสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ อธิปไตยทางอาหาร ด้วยการส่งเสริมสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรให้เกิดความสมดุลยั่งยืน มีระบบจัดการผลผลิตที่เกื้อกูลและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เพื่อให้มีปริมาณอาหารที่เพียงพอ มีคุณภาพอาหารปลอดภัย สร้างหลักประกันในชีวิต ด้วยการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีหลักประกันทางรายได้

และสวัสดิการ สวัสดิภาพ มีความมั่นคงทางสุขภาพแก่พลเมืองคนได้ ปรับกระบวนทัศน์ใหม่ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชน ระหว่างกลุ่มองค์กรเครือข่ายด้วยกัน มีความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อกันด้วยหลักปฏิบัติ “คิดเอื้อ คิดเผื่อ เพื่อนช่วยเพื่อน พี่ดูแลน้อง” และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เหมาะสม เท่าเทียม เป็นธรรม ด้วยความพึงพอใจร่วมกันของหุ้นส่วนผลประโยชน์สาธารณะ

คณะทำงานศึกษาและพัฒนาข้อเสนอประเด็นความมั่นคงทางอาหาร: เกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ ได้ศึกษา รวบรวมข้อมูลความรู้ พื้นที่ต้นแบบ แผนงานต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับประเด็นเด่นพื้นที่ภาคใต้ อาทิ การทำเกษตรสุขภาพ พันธุ์กรรมท้องถิ่น สวนยางยั่งยืน ทางรอดทางเลือกชาวสวนปาล์มน้ำมัน ระบบอาหารปลอดภัย และการจัดการตลาดที่เชื่อมระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ และข้อเสนอเชิงนโยบาย นำเข้าสู่เวทีสร้างสุขภาพภาคใต้ ปี พ.ศ.2562 ได้ร่วมกันพิจารณาและมีฉันทามติที่จะร่วมกันสร้างความมั่นคงทางอาหารต่อไป

“
เมื่อไม่มีความมั่นคงทางอาหารแล้ว
การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ย่อมไม่มั่นคงตามไปด้วย...
การสร้าง ความมั่นคงทางอาหารให้เกิดขึ้น
จึงต้องเกี่ยวข้องกับการแก้ไข ปรับปรุงและแสวงหาทางออกทั้งระบบ
ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงทางนโยบาย
ตั้งแต่ประเด็นการฟื้นฟูฐานทรัพยากร
ไปจนถึงมิติทางวัฒนธรรมของระบบอาหาร
”

คณะทำงานศึกษาและพัฒนาข้อเสนอ
ประเด็นระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้

สานพลังก้าวข้ามขีดจำกัด...
ความมั่นคงทางอาหาร:
ระบบเกษตรและอาหาร
เพื่อสุขภาพภาคใต้

สารบัญ

ส่วนที่ 1 แนวคิดการดำเนินงานความมั่นคงทางอาหาร: เกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้	7
1. สถานการณ์และการติดตามผลการขับเคลื่อน ข้อเสนอความมั่นคงทางอาหาร: เกษตรกรรม เพื่อสุขภาพ จากเวทีสร้างสุขภาพใต้ ปี พศ.2561	9
1.1 ระบบการเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ พื้นที่ภาคใต้	9
1.2 สถานการณ์การเจ็บป่วยและภาวะเสี่ยง การเกิดโรคของคนภาคใต้	10
1.3 พัฒนาการขับเคลื่อนเครือข่ายเกษตรกรรม สุขภาพ ปี 2561 สู่เครือข่ายเกษตร และอาหาร เพื่อสุขภาพภาคใต้ (เกษตรกรรมยั่งยืน) ปี 2562	12
ส่วนที่ 2 การดำเนินงานศึกษาและพัฒนาข้อเสนอ ประเด็นระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้	15
2.1 กรอบคิดในการดำเนินงานระบบการเกษตร และอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้	17
2.2 การติดตามทบทวนข้อเสนอเชิงนโยบาย เวทีสร้างสุขภาพใต้ ปี 2561	21

ส่วนที่ 3 ศักยภาพและการขยายเครือข่ายรูปธรรม	27
พื้นที่ต้นแบบและชุดความรู้หรือบทเรียน	
3.1 รายชื่อกลุ่มเครือข่ายเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ และเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคใต้	27
3.2 กรณีศึกษาระบบเกษตรและอาหาร เพื่อสุขภาพภาคใต้	36
3.3 บทเรียนการสร้าง-พัฒนา-ขยายกลุ่มเครือข่าย กลุ่มเครือข่ายเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้	47
ส่วนที่ 4 การยกระดับขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ และข้อเสนอเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	54
4.1 ข้อเสนอต่อกลุ่มเครือข่ายเพื่อการยกระดับ ขับเคลื่อนประเด็นในระยะต่อไป	54
4.2 (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายระบบเกษตรและอาหาร เพื่อสุขภาพภาคใต้ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	56
4.3 (ร่าง) แผนพัฒนาระบบเกษตรและอาหาร เพื่อสุขภาพภาคใต้	63
ส่วนที่ 5 การก้าวข้ามขีดจำกัดของการดำเนินงาน ของกลุ่มเครือข่ายเกษตรและอาหาร เพื่อสุขภาพภาคใต้	67
- แนวทางความร่วมมือสร้างและพัฒนาความมั่นคง ทางสุขภาพระดับพื้นที่	68
- รายชื่อคณะทำงานศึกษาและพัฒนา ประเด็นระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้	74

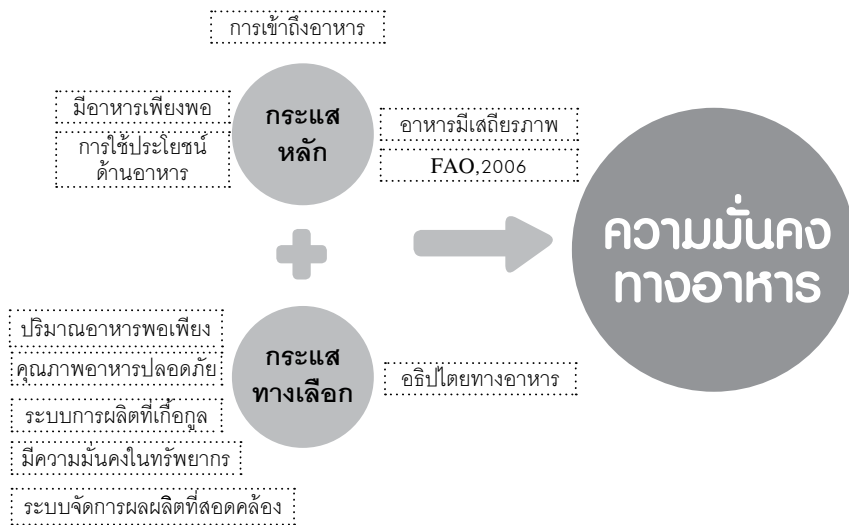
ส่วนที่ 1

แนวคิดการดำเนินงานความมั่นคงทางอาหาร : เกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้

กรอบความคิดการศึกษา ทิศทางสร้างความมั่นคงทางอาหาร : ระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ คณะทำงานศึกษาและพัฒนาข้อเสนอประเด็นระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ ปี 2562 ได้ศึกษาทบทวนข้อมูลโดยใช้กรอบความคิดความมั่นคงทางอาหาร ดังนี้

นิยาม “ความมั่นคงทางอาหาร” (Food Security) ตาม FAO หมายถึง “สภาวะที่คนทุกคน และทุกขณะเวลา มีความสามารถ ทั้งทางกายภาพและทางเศรษฐกิจที่สามารถเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อตอบสนองความต้องการ และความพึงพอใจด้านอาหารเพื่อให้เกิดชีวิตที่มีพลังและมีสุขภาพ” และตาม พรบ.คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ.2551 ความมั่นคงด้านอาหาร หมายถึง “การเข้าถึงอาหารที่มีอย่างเพียงพอสำหรับการบริโภคของประชาชนในประเทศ อาหารมีความปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะสมตามความต้องการตามวัย เพื่อการมีสุขภาพที่ดี รวมทั้งการมีระบบการผลิตที่เกื้อหนุน รักษา

ความสมดุลของระบบนิเวศวิทยา และความคงอยู่ของฐานทรัพยากรอาหารทางธรรมชาติของประเทศ ทั้งในภาวะปกติหรือเกิดภัยพิบัติสาธารณภัยหรือการก่อการร้ายอันเกี่ยวเนื่องจากอาหาร” ทั้งนี้ ความหมายของความมั่นคงทางอาหารได้มีพัฒนาการมาต่อเนื่อง จึงได้ใช้แนวทางทั้งสองกระแสคือกระแสหลักตามกรอบของ FAO และกระแสทางเลือกที่นักวิชาการประชาสังคม ได้ศึกษาสรุปมาเป็นลำดับเป็นแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

1. สถานการณ์และการติดตามผลการขับเคลื่อนข้อเสนอความมั่นคงทางอาหาร: เกษตรกรรมเพื่อสุขภาพจากเวทีงานสร้างสุขภาพใต้ ปี พ.ศ.2561

1.1 ระบบการเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพพื้นที่ภาคใต้ ภาคใต้มีเนื้อที่ทั้งหมด 44,196,992 ไร่ เป็นเนื้อที่การใช้ประโยชน์ทางการเกษตรจำนวน 21,750,986 ไร่ (คิดเป็น 49.2% ของพื้นที่ทั้งหมด) โดยมากกว่าร้อยละ 80 ของพื้นที่เกษตรในภาคใต้จะเน้นปลูกพืชเศรษฐกิจแบบเชิงเดี่ยวเพียง 3 ชนิด ประกอบไปด้วย ยางพารา ปาล์ม และข้าว ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในปี 2556 มีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรจำนวน 19,604,285 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.47 พื้นที่เพื่อทำปศุสัตว์ จำนวน 235,185 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.73 พื้นที่เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์จำนวน 1,661,690 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.18 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562 <http://statbi.nso.go.th> เข้าถึง ณ กรกฎาคม 2562) ในช่วงระยะเวลา 5 ปี จากปี 2546 ถึง 2551 เนื้อที่ปลูกข้าวลดลง 2.0 ล้านไร่ (ร้อยละ 3.3) ขณะที่พื้นที่ปลูกยางพาราเพิ่มขึ้น ประมาณ 4.0 ล้านไร่ (ร้อยละ 41.3) เฉพาะในปี พ.ศ.2556 มีพื้นที่เพาะปลูกยางพารา 22.18 ล้านไร่ การเพิ่มขึ้นของพื้นที่ปลูกยางพารา ทำให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่า พื้นที่นาข้าว ทำให้ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหาร และการทำสวนยางพาราเชิงเดี่ยวทำให้เกิดการทำลายพืชท้องถิ่น มีการใช้สารเคมีปราบวัชพืชเพิ่มขึ้น ทำให้พืชอาหารที่เติบโตตามธรรมชาติปนเปื้อนและตาย

ด้วยสารเคมี การพึ่งพาตนเองของครัวเรือนและชุมชนในการที่จะเข้าถึงอาหารตามธรรมชาติลดลง ผลที่ตามมาคือ ภาคใต้เปลี่ยนสภาพจากพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายมากเป็นอันดับต้นๆ ของโลก ปัจจุบันได้กลายเป็นทะเลทรายสีเขียว (Green desert) ผลสืบเนื่องมาจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยวที่มุ่งเน้นเพื่อการค้าเป็นหลัก ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ การลดลงของความหลากหลายทางชีวภาพ การสูญเสียความมั่นคงทางด้านอาหาร คุณภาพชีวิตและศักยภาพในการพึ่งตนเองของเกษตรกรน้อยลง เพราะพึ่งพิงปัจจัยจากภายนอกเป็นหลัก ส่งผลต่อต้นทุนการผลิต และยังต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนของราคาซึ่งอิงอยู่กับตลาดโลก จากรายงานของเออวดีและเดซรัต (2555) รายงานไว้ว่าคนได้บริโภคอาหารที่ผลิตได้เองเพียง 6.9 % ในขณะที่ผู้คนส่วนใหญ่ต้องซื้อวัตถุดิบเพื่อนำมาประกอบอาหารสูงถึง 76.4% คนภาคใต้เป็นกลุ่มคนที่ต้องจ่ายเงินซื้ออาหารในแต่ละวันจากร้านค้าสูงเป็นอันดับสองรองจากคนกรุงเทพฯ และปริมณฑล

1.2 สถานการณ์การเจ็บป่วยและภาวะเสี่ยงการเกิดโรคของคนภาคใต้ สถิติการเกิด อัตราการตาย และอัตราเพิ่มตามธรรมชาติ (จากรายงานสรุปการดำเนินงาน สปสช.เขต 11 ปี 2561) สาเหตุการตายใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ โรคระบบไหลเวียนโลหิต (โรคหลอดเลือดสมอง หัวใจขาดเลือด และความดันโลหิตสูง) อัตรา 95.5 ต่อแสนประชากร รองลงมาคือโรคมะเร็ง อัตรา 84.2 ต่อแสนประชากร กลุ่มสาเหตุภายนอกของการป่วยและตาย (อุบัติเหตุ

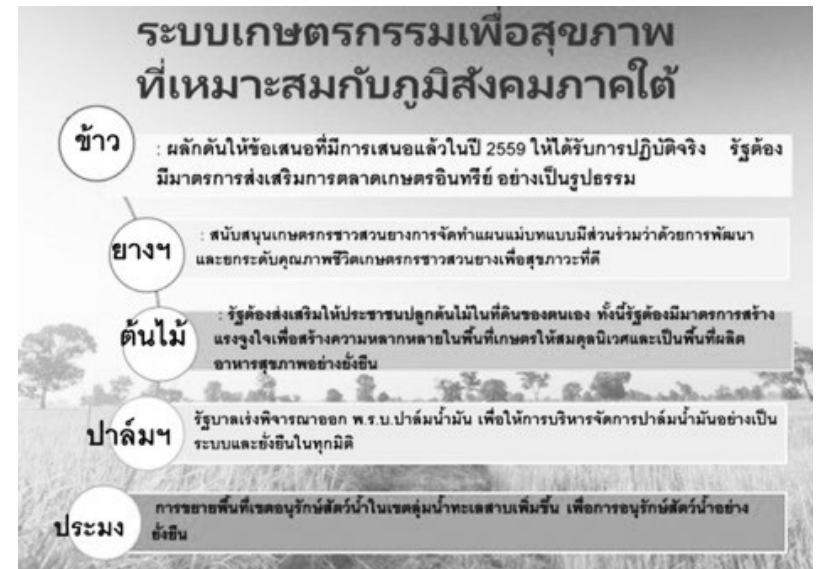
โรคอุบัติใหม่ สัมผัสสารพิษฯ) อัตรา 63.8 ต่อแสนประชากร ส่วนสาเหตุเจ็บป่วยพบว่า ผู้เข้ารับบริการของผู้ป่วยในจากสาเหตุ 3 ลำดับแรก ได้แก่ โรคระบบทางเดินอาหาร อัตรา 647.15 ต่อแสนประชากร การคลอดปกติ อัตรา 386.10 ต่อแสนประชากร และโรคปอดปวม อัตรา 346.10 ต่อแสนประชากร และผู้เข้ารับบริการของผู้ป่วยนอกจากสาเหตุ 3 ลำดับแรก โรคความดันโลหิตสูง อัตรา 25,868 ต่อแสนประชากร โรคเบาหวาน อัตรา 15,464 ต่อแสนประชากร และโรคไข้หวัด อัตรา 13,664 ต่อแสนประชากร โดยสรุปคือสาเหตุการเจ็บป่วยและตาย ปัจจัยหลักจากพฤติกรรม การบริโภคอาหาร การเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย และจากปัจจัยเสี่ยงด้านอาชีพและสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์ความเสี่ยงด้านอาชีพของเกษตรกรหรือแรงงานนอกระบบในพื้นที่เขต 11 สุราษฎร์ธานี 7 ภาคใต้ตอนบนการนำเข้าและใช้สารเคมีวัตถุอันตรายทางการเกษตร 3 ลำดับแรก สารกำจัดแมลง 15.23 ล้านบาท สารกำจัดวัชพืช 12.53 ล้านบาท สารกำจัดโรคพืช 1.79 ล้านบาท (สารเคมีอันตราย คลอไพริฟอส พาราควอต อะบาเม็กติน จังหวัดชุมพรใช้สูงสุด ขณะที่ไกลโฟเซต จังหวัดสุราษฎร์ธานีใช้สูงสุด) พื้นที่ทำการเพาะปลูกพืช 3 ลำดับแรก ยางพารา 12.98 ล้านไร่ ปาล์มน้ำมัน 3.75 ล้านไร่ ทุเรียน 0.3 ล้านไร่ (ใช้สารเคมีมากที่สุด) ส่งผลให้เกิดการเจ็บป่วย 6,075 ราย (ปี 61) ในกลุ่มประชากรที่มีอายุ 15-59 ปี จังหวัดชุมพรมีสถิติอัตราการป่วยต่อประชากรแสนคน ปี 2558 : 19.49 ปี 2559 : 24.72 ปี 2560 :

25.51 ปี 2561 : 26.16 มีอัตราการเพิ่มขึ้นทุกปี และจำแนกตามปัญหาความไม่ปลอดภัยในอาชีพ สูงสุดคือ ปัญหาสารเคมีเกษตร 64% เสี่ยงจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืช 40.99% และจากผลการประเมินความเสี่ยงและไม่ปลอดภัย (ร้อยละ) ด้วย Reactive paper ในระดับเขต 11 และชุมพร ตั้งแต่ปี 59 สคร.11 : 27% ชุมพร 34% ปี 60 สคร.11 : 25% ชุมพร 40% ปี 61 สคร.11 : 23% ชุมพร 38% (ข้อมูลจาก สสจ.ชุมพร) ประกอบกับผลจากการประเมินของแผนงานวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ประมาณการว่าในปัจจุบันนี้ตัวเลขผู้ป่วยจากสารเคมีทั่วประเทศอาจสูงถึง 200,000-400,000 รายต่อปี โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ภาคใต้ที่มีจำนวนและอัตราผู้ป่วยจากสารเคมีทางการเกษตรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ว่าระบบเกษตรเคมีเชิงเดี่ยวที่ทำอยู่มีผลเชื่อมโยงต่อสุขภาพโดยรวมของคนในสังคม

1.3 พัฒนาการขับเคลื่อนเครือข่ายเกษตรกรรมสุขภาพ ปี 2561 สู่วิถีเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ (เกษตรกรรมยั่งยืน) ปี 2562 การขับเคลื่อนนวัตกรรมการสร้างสุขภาพภาคใต้ ปี 2561 นั้น เครือข่ายได้เสนอเรื่องความมั่นคงทางอาหารในประเด็นเกษตรกรรมเพื่อสุขภาพ: สวนยาง พืชร่วมยาง ข้าว ธนาคารต้นไม้ ต่าบลบูรณาการ และความมั่นคงทางอาหารโดยเครือข่ายสมาคมชาวสวนยางภาคใต้ เครือข่ายธนาकारต้นไม้

เครือข่ายข้าวและนาอินทรีย์พัทลุง เครือข่ายประมงพื้นบ้านลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา-พัทลุงฯ ด้วยเล็งเห็นว่าคนได้กำลังเผชิญกับวิกฤตเรื่องความมั่นคงทางอาหาร สืบเนื่องมาจากรูปแบบการทำเกษตรแบบเชิงเดี่ยวมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยเฉพาะการทำสวนยางพารา และปาล์มน้ำมัน เมื่อยางพาราและปาล์มน้ำมันราคาตกต่ำ เกิดผลกระทบต่อรายได้ภาคครัวเรือนประชาชนคนได้อย่างทั่วถึง จึงได้มีข้อเสนอสำคัญต่อการพลิกฟื้นระบบเกษตรกรรมเพื่อสุขภาพที่เหมาะสมกับสังคมภาคใต้ ดังภาพ

การขับเคลื่อนประเด็นความมั่นคงอาหาร ในปี 2562 นั้น คณะกรรมการเขตสุขภาพเพื่อประชาชน (กขป.) ภาคใต้ ภายใต้ อนุกรรมการประเด็นยุทธศาสตร์วัยทำงาน กขป.เขต 11 ซึ่งมีเป้าหมายให้คนวัยทำงานมีความมั่นคงในชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสุขภาวะ บนฐานเกษตรเชิงนิเวศและท่องเที่ยวโดยชุมชน และอนุกรรมการ ประเด็นยุทธศาสตร์เกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ กขป.เขต 12 ซึ่งมีเป้าหมายให้ชาวสวนยางพออยู่พอกิน ส่งเสริมการเกษตรและ การตลาดอาหารเพื่อสุขภาพ คณะอนุกรรมการ กขป.ภาคใต้ ได้ร่วมกันเป็นกลไกเชื่อมประสานคณะทำงานประเด็นความมั่นคงทางอาหาร กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมเพื่อสุขภาพ เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนฯ สนับสนุนการขับเคลื่อนประเด็นความมั่นคงอาหาร: ระบบเกษตร และอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ โดยมีกรอบประเด็นการศึกษาและ ขับเคลื่อนสำคัญใน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปแบบเกษตรสุขภาพ (เกษตร ผสมผสาน-เกษตรกรรมยั่งยืน-เกษตรอินทรีย์-อาชีวนามัย-ใฝ่รางวัล สารเคมีเกษตร) 2) สวนยางยั่งยืน (พืชร่วมยาง) 3) พันธุกรรม ท้องถิ่น (ข้าว-พืชอัตลักษณ์ถิ่น-กัญชา-กระท่อม) 4) การจัดการ ตลาดที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค 5) อาหารปลอดภัย (ประมง-อาหาร) และสุขภาวะชาวสวนปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นข้อเสนอ จากการจัดเวทีรับฟัง

ส่วนที่ 2 การดำเนินงานศึกษาและพัฒนาข้อเสนอ ประเด็นระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้

คณะทำงานศึกษาและพัฒนาข้อเสนอประเด็นระบบเกษตร และอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ ได้ประมวลสรุปสังเคราะห์ยุทธศาสตร์ ประเด็นวัยทำงาน กขป.เขต 11 ยุทธศาสตร์ประเด็นเกษตรและอาหาร เพื่อสุขภาพ กขป.เขต 12 ภาคใต้ คณะกรรมการเขตสุขภาพเพื่อ ประชาชน (กขป.ภาคใต้) โดยใช้กรอบคิดความมั่นคงอาหาร และ ยึดหลักการส่งเสริมสุขภาพ (ออกตาวาซาร์เตอร์, 2529) และปัจจัย ทางสังคมที่กำหนดสุขภาพ เป็นแนวทางในการพัฒนาประเด็นและ ข้อเสนอครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินงานทบทวนและพัฒนาข้อเสนอ เชิงนโยบายสู่เวทีสร้างสุขภาพภาคใต้ ดังนี้

1) ทบทวนบทเรียนการดำเนินงาน จัดตั้งคณะทำงานร่วม ประเด็นความมั่นคงอาหาร: ระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ ภาคใต้ ที่มาจากอนุกรรมการประเด็นยุทธศาสตร์คณะกรรมการ เขตสุขภาพเพื่อประชาชน (กขป.) ทั้งเขต 11 และ เขต 12 และ ทีมคณะทำงานที่สรรหาเพิ่มเติมจากภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคราชการ/ การเมือง รวมทั้งร่วมกันออกแบบวางแผนการ ดำเนินงานสร้างการมีส่วนร่วม พัฒนา ขยายเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย ต่าง ๆ

2) ศึกษาสังเคราะห์บทเรียนรูปแบบการดำเนินงานเกษตร สุขภาพ และการจัดการตลาดที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทุกจังหวัดในภาคใต้

3) จัดเวทีสาธิตงานเสริมพลัง ระหว่างกลุ่มเครือข่ายความมั่นคง อาหาร/เกษตรกรรมยั่งยืน กับเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน และภาคี เครือข่ายสุขภาพอื่น โดยมีผู้แทนกลุ่มเครือข่ายเข้าร่วมจำนวน 145 คน จาก 2 เวที ในวันที่ 7-8 มิถุนายน 2562 ณ โรงแรมนิภาการ์เด้น อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี และวันที่ 1-2 กรกฎาคม 2562 ณ โรงแรมหาดใหญ่พาราไดส์แอนด์รีสอร์ท อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา เกิดการจัดการ ตลาด เชื่อมความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค พร้อมมีเป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานร่วมกันในระดับพื้นที่ในทุกจังหวัด

4) จัดเวทีเรียนรู้สรุปบทเรียน เชิงประเด็นย่อยและพื้นที่ ได้แก่ เวทีสรุปบทเรียนการจัดการตลาดภาคใต้ตอนกลาง จ.สตูล เวทีการอนุรักษ์ใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืชท้องถิ่น เวทีสุขภาพจะ ชาวสวนยาง เวทีเรียนรู้พัฒนาพันธุ์ข้าวไร่ชุมพร เวทีเครือข่าย เกษตรและอาหารอำเภอเกาะสมุย เวทีจัดทำแผนขับเคลื่อนเขตเกษตร สุขภาพ พชอ.ทุ่งตะโก จ.ชุมพร เวทีขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพชีวิต แรงงานนอกระบบ: อาชีวนามัยเขต 11 เป็นต้น

5) สรุปสังเคราะห์บทเรียน/พัฒนาข้อเสนอ และยกร่างแผน ยุทธศาสตร์ระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ ซึ่งประมวลสรุป จากแผนยุทธศาสตร์ประเด็นของ กขป.เขต 11 เขต 12 และแผน ยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปผลเวทีสาธิตงาน เสริมพลังเครือข่ายสุขภาพภาคใต้ 2 เวที และการจัดประชุมย่อย เชิงประเด็นอย่างน้อย 7 เวที รวมทั้งนำเข้าสู่การประชุม กขป.เขต 11

6) ตรวจทาน ทบทวนเอกสารโดยการประชุมคณะทำงาน ประเด็นยุทธศาสตร์ กขป.ภาคใต้ เพื่อนำเข้าสู่เวทีสร้างสุขภาพได้ ครั้งที่ 11 ประจำปี 2562 ห้องย่อยประเด็นความมั่นคงอาหาร: ระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ เพื่อรับฟัง พัฒนาข้อเสนอ และแนวทางการดำเนินงานพัฒนาระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ ต่อไป

2.1 กรอบคิดในการดำเนินงานระบบการเกษตร และอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้

คณะทำงานศึกษาและพัฒนาข้อเสนอพัฒนาระบบเกษตรและ อาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ ได้สรุปเป็นผังภาพกรอบการดำเนินงานดังนี้

ภาพผังกรอบความคิดระบบการเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้

การพัฒนาาระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้
ตั้งอยู่ภายใต้หลักคิดสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ อธิปไตยทางอาหาร ด้วยการส่งเสริมสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรให้เกิดความสมดุล ยั่งยืน มีระบบจัดการผลผลิตที่เกื้อกูลและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เพื่อให้มีปริมาณอาหารที่เพียงพอ มีคุณภาพอาหารปลอดภัย **สร้างหลักประกันในชีวิต** ด้วยการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีหลักประกันทางรายได้และสวัสดิการ สวัสดิภาพ มีความมั่นคงทางสุขภาพแก่พลเมืองคนได้ **จัดความสัมพันธ์ใหม่** ปรับกระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดหรือสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชน ระหว่างกลุ่มองค์กร เครือข่ายด้วยกัน มีความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อกันด้วยหลักปฏิบัติ **“คิดเอื้อ คิดเผื่อ เพื่อนช่วยเพื่อน พี่ดูแลน้อง”** และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เหมาะสม เท่าเทียม เป็นธรรม ด้วยความพึงพอใจร่วมกันของหุ้นส่วนผลประโยชน์ตน ประโยชน์สาธารณะ

จากฐานหลักคิดข้างต้นเพื่อให้เกิดหรือบรรลุเป้าหมายร่วมกัน คือ **ความมั่นคงทางอาหารและชีวิตพลเมืองคนได้** จำเป็นต้องมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 6 ประเด็น ได้แก่

1) **การพัฒนาาระบบและกลไกขับเคลื่อนระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้** ทำหน้าที่ในการติดตาม ผลักดันแผนยุทธศาสตร์และข้อเสนอเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติตามศักยภาพและโอกาสที่เอื้ออำนวย ด้วยยุทธวิธีสำคัญ เช่น การสร้างความรอบรู้ด้านอาหารศึกษาและบริโภคศึกษาแก่ประชาชนพลเมือง ติดตามทบทวนแผนยุทธศาสตร์พัฒนาาระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ

ภาคใต้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดแผนยุทธศาสตร์ระบบอาหาร และประยุกต์ใช้กระบวนการธรรมาภิบาลสุขภาพระดับพื้นที่ ประกาศเขตเกษตรสุขภาพ (พื้นที่คุ้มครองทางเกษตรกรรมสุขภาพ) ในระดับพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นต่างๆ และการสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันเกษตรกรให้เป็นเสาหลักของชุมชนท้องถิ่น พร้อมการเชื่อมโยงประสานเครือข่ายในระดับท้องถิ่น จังหวัดหรือภูมิภาคให้เป็นพลังสร้างการเปลี่ยนแปลงทางนโยบาย

2) **การพัฒนาาระบบเกษตรสุขภาพที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่** ในรูปแบบต่างๆ เช่น เกษตรยั่งยืน วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ (mao) ธนาкарตันไม้ เกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประมงชายฝั่ง) โดยส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานและเพิ่มมูลผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานโดยหลักอาชีพอนามัย การส่งเสริมการผลิตเกษตรปลอดภัย อาหารปลอดภัย การเฝ้าระวังสารเคมีเกษตรและอาหารปลอดภัย การส่งเสริมสนับสนุนและขยายผลให้ต้นไม้เป็นทรัพย์และหลักประกันในชีวิตเพื่อรองรับสังคมสูงวัย เป็นต้น

3) **เสริมสร้างสุขภาวะชาวสวนยางและปาล์มน้ำมัน** โดยการส่งเสริมวิจัยและพัฒนา เพิ่มมูลค่าในกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์จากปาล์มน้ำมันและยางพาราให้แก่กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบการ การส่งเสริมและสนับสนุนสวนยางยั่งยืน ส่งเสริม

การปรับวิถีการผลิตปาล์มน้ำมันแบบผสมผสานและเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการแปลง การส่งเสริมและขยายผลสวนเกษตรธาตุสี่หรือสวนผสม สร้างมาตรการส่งเสริมการออมและสวัสดิการเพื่อเป็นหลักประกันในชีวิตแก่ชาวสวนยางพาราและปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

4) การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมและพืชอัตลักษณ์ถิ่น โดยการอนุรักษ์ พันธุ์ พัฒนาพันธุ์พืชและสัตว์ให้คงอยู่เป็นฐานทรัพยากรกับชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมธนาคารเมล็ดพันธุ์และพันธุกรรมถิ่น การวิจัยและพัฒนาสมุนไพรเพื่อสุขภาพ และการแพทย์ประจำถิ่น เช่น กัญชาเพื่อการแพทย์ กระเทียมกำจัดขมิ้นถิ่นใต้ฯ การพัฒนาต่อยอดพืชอัตลักษณ์ถิ่นให้เกิดมูลค่าและคุณค่าเพิ่มขึ้น เช่น กล้วยเล็บมือนางชุมพร ข้าวสังข์หยดพัทลุง ข้าวเหลืองปะทิวส้มโอทับทิมสยาม เป็นต้น

5) การอนุรักษ์ พันธุ์ พัฒนาระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมที่สมดุลยั่งยืน โดยการขยายผลการสร้างฝายมีชีวิตและการจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม การอนุรักษ์ พันธุ์ พัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และสภาพแวดล้อม การพัฒนาเทคโนโลยีระวางการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม และภูมิอากาศแบบมีส่วนร่วม การประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ และการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (HIA) เป็นต้น

6) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการตลาดให้เกิดการตลาดช่องว่างระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค โดยเสริมสร้างการเชื่อมโยงการจัดการของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรสุขภาพกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวหรือกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการภาค

เกษตร (เกษตรกรรมมืออาชีพ เกษตรกรรุ่นใหม่ คริวเรือนพอเพียงผู้ประกอบการครัวเรือน) สร้างและพัฒนาโอกาสบริหารจัดการตลาดชุมชนท้องถิ่น ตลาดทั่วไป ตลาดออนไลน์แก่ผู้ประกอบการ การยกระดับการตลาดด้วยเชื่อมโยงจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) การค้าการลงทุนหรือการร่วมทุน ระหว่างผู้ประกอบการกับหุ้นส่วนทางธุรกิจ เป็นต้น

2.2 การติดตามทบทวนข้อเสนอเชิงนโยบายจากเวทีสร้างสุขภาพได้ ปี 2561

คณะทำงานศึกษาและพัฒนาข้อเสนอประเด็นระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ ได้ศึกษาติดตามผลการขับเคลื่อนข้อเสนอประเด็นเกษตรกรรมสุขภาพ ปี 2561 ซึ่งตั้งเป้าหมายไว้ 3 ประการ คือ 1) มีรูปแบบเขตเกษตรสุขภาพในพื้นที่ภาคใต้ (นิยามเขตเกษตรสุขภาพ: เขตการผลิตทางการเกษตร ซึ่งรวมทั้งการเลี้ยงสัตว์และการปลูกป่าที่กำหนดขึ้น ให้เหมาะสมกับสุขภาพ โดยคำนึงถึงการรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อสุขภาพ เช่น ดินฟ้าอากาศ แหล่งน้ำ พืชที่ปลูก สัตว์ที่เลี้ยง ฯลฯ) 2) มีพื้นที่ทำการเกษตรเพื่อสุขภาพ และ/หรือเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ (นาร่อง) อย่างน้อยจังหวัดละ 5 พื้นที่ ในประเด็นเรื่อง ยางพารายั่งยืน ข้าว ประมง ปาล์มน้ำมัน และธนาคารต้นไม้ 3) มีแผนยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเกษตรเพื่อสุขภาพภาคใต้ โดยมีผลการดำเนินงานสรุปได้ดังนี้

ทบทวนเป้าประสงค์และข้อเสนอ
ประเด็น เกษตรกรรมเพื่อสุขภาพจากเวทิงงานสร้างสุข ปี 2561
 เป้าประสงค์ 3 ปี (2561-2564)

ข้อเสนอเวทีสร้างสุขภาพได้	ผลการดำเนินการ
1. มีรูปแบบเขตเกษตรสุขภาพในพื้นที่ภาคใต้ (นิยาม เขตเกษตรสุขภาพ: เขตการผลิตทางการเกษตร ซึ่งรวมทั้งการเลี้ยงสัตว์และการปลูกป่าที่กำหนดขึ้น ให้เหมาะสมกับสุขภาพะ โดยคำนึงถึงการรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อสุขภาพ เช่น ดินฟ้าอากาศ แหล่งน้ำ พืชที่ปลูก สัตว์ที่เลี้ยง ฯลฯ)	มีพื้นที่ที่ดำเนินงานในรูปแบบเขตเกษตรสุขภาพ เช่น หมู่บ้านจุฬาภรณ์ 12 อ.สุคริน จ.นราธิวาส บ้านลองเรือ อ.พะโต๊ะ จ.ชุมพร เป็นต้น แต่ยังไม่มีการศึกษาสรุปทเรียนเป็นรูปแบบโมเดลพื้นที่ต้นแบบ ว่าด้วยเขตเกษตรสุขภาพ
2. มีพื้นที่ทำการทำการเกษตรเพื่อสุขภาพ และ/หรือเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ (นาร่อง) อย่างน้อยจังหวัดละ 5 พื้นที่ ในประเด็นเรื่องยางพารายังยืน ข้าว ประมง ปาล์มน้ำมัน และธนาคาร์ตันไม้	มีการดำเนินงานโดยวิถีปกติของกลุ่มเครือข่าย ยังไม่มีการสนับสนุนนาร่องจากหน่วยงานใดๆ จึงไม่มีการสรุปทเรียนเป็นรูปแบบโมเดลพื้นที่ต้นแบบ
3. มีแผนยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเกษตรเพื่อสุขภาพภาคใต้	มีการเชื่อมประสานโดยผ่านกลไก กขป.ภาคใต้ในระยะแรกเพื่อให้เกิดการจัดตั้งกลไกหรือองค์กรที่เป็นแกนประสานเชื่อมโยงกลุ่มองค์กรเครือข่ายความมั่นคงทางอาหาร หรือเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพในพื้นที่ภาคใต้ พร้อมทั้งยกร่าง แผนพัฒนาระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพนำเข้าสู่เวทีสร้างสุขภาพได้ในปี 2562

ข้อเสนอเวทีสร้างสุขภาพได้	ผลการดำเนินการ
ข้อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเกษตรเพื่อสุขภาพ นำไปสู่การจัดการพื้นที่เกษตรเพื่อสุขภาพที่สอดคล้องกับภูมินิเวศ และวิธีการทำเกษตรในแต่ละประเภท	สนับสนุนการดำเนินงานผ่าน สจรส. ม.อ. และ กขป.เขต 11 และ เขต 12 ในประเด็นความมั่นคงทางอาหาร
สำนักพัฒนาภาคีสัมพันธ์และวิเทศสัมพันธ์ (สสส.) 2) สนับสนุนกระบวนการสานงานเสริมพลังให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรฯ และเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้เกิดความร่วมมือกันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคในบางจังหวัด	สนับสนุนงบประมาณในการสานพลังถอดบทเรียนการทำงานเครือข่ายประเด็นความมั่นคงทางอาหาร
สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) 3) สนับสนุนให้กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นมีแผนงานด้านระบบอาหาร ทั้งประเด็นความมั่นคงทางอาหาร อาหารปลอดภัย และโภชนาการสมวัย โดยจัดสรรงบประมาณ อย่างน้อยร้อยละ 10 ของงบประมาณแต่ละปี 4) กำหนดหลักเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินผลกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ด้านระบบอาหาร ความมั่นคงทางอาหาร อาหารปลอดภัยและโภชนาการสมวัย	มีการดำเนินงานอาชีวอนามัย(เกษตรสุขภาพ) นาร่อง 9 พื้นที่กับกลไกกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ระนอง พื้นที่ สปสช.เขต 11 สุราษฎร์ธานี ในการจัดทำแผนงานโครงการสร้างเสริมสุขภาพเชิงรุกด้านอาชีวอนามัย (เกษตรสุขภาพ)

ข้อเสนอเวทีสร้างสุขภาพได้	ผลการดำเนินการ
<p>สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)</p> <p>5) สนับสนุนกระบวนการจัดสมัชชาสุขภาพเชิงประเด็น ว่าด้วยเกษตรเพื่อสุขภาพ และผลักดันให้สมัชชาสุขภาพระดับจังหวัดมีวาระเรื่องเกษตรเพื่อสุขภาพ</p> <p>6) สนับสนุนสร้างและพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม อาทิ การจัดทำธรรมนูญสุขภาพ และการประเมินผลกระทบต่อด้านสุขภาพในประเด็นเกษตรเพื่อสุขภาพ</p>	<p>สมัชชาสุขภาพระดับจังหวัด 7 จังหวัดในภาคใต้มีมติ/วาระด้านความมั่นคงทางอาหาร ได้แก่ ชุมพร (เกษตรสุขภาพ: ครัวเรือนพอเพียง) กระบี่ (อาหารปลอดภัยในโรงเรียน) พังงา (เกษตรปลอดภัยพิช) พัทลุง (ข้าวและชานาพัทลุง) ตรัง (สุขภาพคนตรังยั่งยืนโดยดูแลนาข้าว) ปัตตานี (อธิปไตยด้านอาหาร) ยะลา (ความปลอดภัยทางอาหาร)</p>
<p>กระทรวงสาธารณสุข (สธ.)</p> <p>7) ให้คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ มียุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการด้านระบบอาหาร ทั้งเรื่องความมั่นคงทางอาหาร เรื่องอาหารปลอดภัยและโภชนาการสมวัย ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่เขตเกษตรเพื่อสุขภาพในระดับอำเภอ</p>	<p>- มีการนำร่องจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2562-2566 และตำบลนำร่องแผนระบบอาหาร 4 ตำบล ได้แก่ ต.ไสหั่ว ต.จันดี อ.ฉวาง ต.เขาแก้ว อ.ลานสกา ต.หูล่อง อ.ปากพนัง โดย สจรส.ม.อ. มวล. สสจ.นครศรีฯ สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครศรีฯ</p> <p>- มีการดำเนินการนำร่องกับกลไกคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) แผนยุทธศาสตร์เขตเกษตร</p>

ข้อเสนอเวทีสร้างสุขภาพได้	ผลการดำเนินการ
<p>สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)</p> <p>8) ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรเพื่อสุขภาพโดยบูรณาการร่วมกับเกษตรกรอินทรีย์และพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชน</p>	<p>มีการดำเนินงานพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชน และหลายพื้นที่ได้ขับเคลื่อนการเกษตรสุขภาพ</p>
<p>สื่อมวลชน</p> <p>9) ควรมีรายการหลักที่มีการสื่อสารเรื่องวัฒนธรรมอาหารภูมิปัญญาด้านอาหาร ผลิตภัณฑ์ด้านอาหารมิติทางวัฒนธรรมเพื่อการแบ่งปันด้านอาหาร เกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรรมยั่งยืน</p> <p>10) ควรให้นักข่าวพลเมืองมีการนำเสนอเรื่องความมั่นคงทางอาหารเป็นประเด็นหลักเพื่อสร้างเครือข่ายเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความมั่นคงทางอาหาร</p>	
<p>11) ขอให้ กขป.เขต 11 และ เขต 12 มีแผนงานและมาตรการขับเคลื่อนด้านเกษตรเพื่อสุขภาพ</p>	<p>- กขป.ภาคใต้ (เขต 11-12) เป็นแกนประสานงานเครือข่ายเกษตรสุขภาพ/เกษตรกรรมยั่งยืนในการขับเคลื่อนประเด็นความมั่นคงทางอาหาร: เกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ สร้างสุขปี 2562 โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ด้านเกษตรสุขภาพและอาหารเพื่อสุขภาพ และถ่ายทอดระดับแผนสู่การขับเคลื่อนประสานภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนให้เกิดแผนปฏิบัติการระดับจังหวัดหรือพื้นที่กลุ่มเครือข่ายต่างๆ</p>

ข้อเสนอเวทีสร้างสุขภาพภาคใต้	ผลการดำเนินการ
<p>องค์กรอื่น: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <p>12) สนับสนุนให้มีการสร้างกลไกการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดให้เป็นกลไกที่ยั่งยืน โดยมีสำนักงานมาตรฐาน กอช. เป็นหน่วยงานหลักในการทำงานและมีมาตรฐานรับรอง 3 ระดับ ได้แก่ ระดับตนเอง (PGS) ระดับประเทศ Organic Thailand) และระดับต่างประเทศ (IFOAM Standard)</p> <p>13) สนับสนุนการจัดทำกระบวนการผลิตเกษตรกรรมเพื่อสุขภาพ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ</p> <p>14) กำหนดมาตรการส่งเสริมโครงการตลาดเกษตรกรรมเพื่อสุขภาพ ในรูปองค์กร โดยเป็นโครงการนำร่องในระดับจังหวัด เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน โรงพยาบาล ให้รับซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมสุขภาพ ขององค์กรในชุมชนหรือเครือข่ายระดับจังหวัด</p> <p>15) สนับสนุนให้เกิดการจับคู่ทางธุรกิจ (Matching) ระหว่างชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ในภาคการผลิตและภาคการตลาด เช่น การสั่งซื้ออาหารล่วงหน้าระหว่างชุมชนกับชุมชน หรือองค์กรกับองค์กร เพื่อสร้างระบบเกษตรกรรมสุขภาพ จากฟาร์มสู่ครัว</p> <p>16) สนับสนุนและผลักดันระบบ CO-Farming ระหว่างเกษตรกรกับผู้บริโภค เพื่อประกันความเสี่ยงของเกษตรกร</p>	<p>- มีการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ในรูปแบบต่างๆ ทั้งที่จัดตั้งกันเอง และภาครัฐสนับสนุนได้แก่</p> <p>> สหพันธ์เกษตรอินทรีย์ SDG-PGS ระดับจังหวัด อาทิ ชุมพร พัทลุง สงขลา</p> <p>> สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์ PGS จังหวัด อาทิ สุราษฎร์ธานี สงขลา สตูล ตรังฯ</p> <p>> เครือข่ายเกษตรอินทรีย์จังหวัดต่างๆ เช่น เกษตรอินทรีย์วิถีชุมพร เกษตรอินทรีย์สุราษฎร์ธานี อินทรีย์วิถีแม่ฮ่องหล เป็นต้น</p>

ส่วนที่ 3

ศักยภาพเครือข่าย และการขยายเครือข่ายรูปธรรม พื้นที่ต้นแบบและชุดความรู้หรือบทเรียน

คณะทำงานฯ ได้รวบรวมข้อมูลกลุ่มเครือข่ายที่ปฏิบัติการทำเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ และเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคใต้ และศึกษาถอดบทเรียนการเกษตรสุขภาพ (รูปแบบต่างๆ เช่น เกษตรยั่งยืน วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ (mao) ธนาкарต้นไม้ เกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประมงชายฝั่ง) การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมท้องถิ่นและ พืชอัตลักษณ์ถิ่น (ข้าว กัญชา กระเทียมฯ) รูปแบบการจัดการตลาดที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค รูปแบบสวนยางยั่งยืน (พืชร่วมยาง) และการจัดการสวนปาล์มน้ำมัน และบทเรียนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ: อาชีวนามัย หรือการเฝ้าระวังสารเคมีเกษตรฯ โดยมีผลสรุปได้ดังนี้

3.1 รายชื่อกลุ่มเครือข่ายเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ และเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคใต้

เครือข่ายการทำงานในพื้นที่แต่ละจังหวัดจำแนกได้ 5 กลุ่มหลัก

คือ

- 1) กลุ่มเกษตรปลอดภัย
- 2) กลุ่มเน้นเศรษฐกิจ และทุน
- 3) กลุ่มปาล์ม/ยาง
- 4) กลุ่มเลี้ยงสัตว์และสัตว์น้ำ
- 5) บูรณาการเกษตรกับการท่องเที่ยว

ซึ่งในแต่ละจังหวัดมีกลุ่มต่างๆ ดังแสดงในตาราง

พื้นที่	เครือข่าย				
	ผักพื้นบ้าน เกษตรปลอดภัย ข้าว	เศรษฐกิจ ทุน	ปาล์ม/ยาง	สัตว์/สัตว์น้ำ	ท่องเที่ยว
กระบี่	ทุ่งทำไร่ บ้านคลองหมาก ข้าว	-เครือข่ายส่งเสริม เศรษฐกิจและทุนชุมชน ตำบลทรายขาว -เครือข่ายศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตร อำเภอคลองท่อม (ศพก.) -ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ และทุนชุมชนพื้นที่ ตำบลคลองขมิ้น อำเภอเหนือคลอง -เครือข่ายศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตร อำเภออ่าวทับ (ศพก.)			-เครือข่ายโฮมสเตย์ บ้านป้อมมะม่วง -เครือข่ายชุมชน ท่องเที่ยวทุ่งหยีเพ็ง

พื้นที่	เครือข่าย				
	ผักพื้นบ้าน เกษตรปลอดภัย ข้าว	เศรษฐกิจ ทุน	ปาล์ม/ยาง	สัตว์/สัตว์น้ำ	ท่องเที่ยว
พังงา	-เครือข่ายเกษตร สุขภาพอาหาร ปลอดภัยปากก				-เครือข่าย การท่องเที่ยว โดยชุมชนเกาะยาว
ระนอง	เครือข่าย ผักพื้นบ้าน (การผลิตเครื่องแกง) ตำบลราษฏร์	-ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงต้นแบบ อภส.บ้านคอกช้าง -ศูนย์เพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตร (มังคุด) ต.ลำเลียง อ.กระบุรี -ศูนย์เพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตร (มังคุด) ต.ในวงใต้ อ.ละอุ่น	-ศูนย์เรียนรู้ เกษตรแปลงใหญ่ ปาล์มน้ำมัน ตำบลราษฏร์	-เครือข่าย ประมงพื้นบ้าน บูนิม ต.ราษฏร์	-เครือข่าย การท่องเที่ยว โดยชุมชนล่องแกง เป็ยคลองลัดโนด -วิสาหกิจชุมชน แปรรูปผลิตภัณฑ์ กาแฟมีอและ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต.น้ำจืด

พื้นที่	เครือข่าย			
	ผักพื้นบ้าน เกษตรปลอดภัย ชาว	เศรษฐกิจ ทูน	ปาล์ม/ยาง	สัตว์/สัตว์น้ำ
ชุมพร	<ul style="list-style-type: none"> -กลุ่มเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน -กลุ่มเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน -กลุ่มเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน -กลุ่มเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน -กลุ่มเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน -กลุ่มเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน -กลุ่มเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน -เครือข่ายนาข้าว -เครือข่ายนาข้าว 	<ul style="list-style-type: none"> -ศูนย์การเรียนรู้ตามศาลเจ้าพรหม -ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ต.ทุ่งคา -ศูนย์เรียนรู้ด้านแบบวิถีบ้านพระเงิน -เครือข่ายรักษ์ทะเล อ.ละแม จ.ชุมพร (ร่วมสร้างทะเลแม่อยู่) -เครือข่ายรักษ์ทะเล อ.ละแม -ตลาดได้เคี่ยมละแม -ศูนย์เรียนรู้เกษตรยั่งยืน อินทนิลออร์แกนิกฟาร์ม อ.ละแม 	<ul style="list-style-type: none"> -สหกรณ์กองทุนสวนยางสมบูรณ์พัฒนาจำกัด -เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านสะพานและแม่ (สถาบันการเงินชุมชนบ้านสะพาน) 	<ul style="list-style-type: none"> -เครือข่ายเลี้ยงผึ้งโพรง อ.ละแม และ อ.หลังสวน
				<ul style="list-style-type: none"> -เครือข่ายท่องเที่ยว โดยชุมชน เกาะพิทักษ์ -เครือข่ายท่องเที่ยว โดยชุมชนพะโต๊ะ

พื้นที่	เครือข่าย			
	ผักพื้นบ้าน เกษตรปลอดภัย ชาว	เศรษฐกิจ ทูน	ปาล์ม/ยาง	สัตว์/สัตว์น้ำ
ชุมพร (ต่อ)	<ul style="list-style-type: none"> -เครือข่ายมะพร้าวแปดใหญ่ -เครือข่ายมะพร้าวแปดใหญ่ อ.สวี -เครือข่ายผู้ปลูกเห็ดฟางแปดใหญ่ -เครือข่ายผู้ปลูกเห็ดฟางแปดใหญ่ -เครือข่ายฟาร์มสัตว์ปีก -เครือข่ายฟาร์มสัตว์ปีก -เครือข่ายฟาร์มสัตว์ปีก -เครือข่ายฟาร์มสัตว์ปีก -เครือข่ายฟาร์มสัตว์ปีก -เครือข่ายฟาร์มสัตว์ปีก 	<ul style="list-style-type: none"> -ศูนย์เรียนรู้ตนเองมาจากพระราชดำริ บ้านทอน-อม -กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกแปดถึงห้า -กาฟายแก้ว -บ้านหินปากพัฒนา -กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาฟายแก้ว -กลุ่มเกษตรกรทำสวนฟุ้งควด (กล้วยหอมทองส่งออก) 		

พื้นที่	เครือข่าย			
	ผักพื้นบ้าน เกษตรปลอดภัย ข้าว	เศรษฐกิจ ทุน	ปาล์ม/ยาง	สัตว์/สัตว์น้ำ
สุราษฎร์ธานี	-เครือข่าย PGS เกษตรอินทรีย์ จังหวัด สุราษฎร์ธานี -เครือข่าย สมุนไพรเกษตรปลอดภัย -สวนเกษตรอินทรีย์ (ผลผลิตและผลิตภัณฑ์อินทรีย์) -คันธลี ท่าชนะ -กลุ่มมาตรฐาน SCE-PGS กรีนฟู้ดส์ -เมืองคนดี -กลุ่มผลิตภัณฑ์ฟาร์มคร -กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวหอมไชยา	-ศูนย์เรียนรู้สวนไม้ ตระตัน คันธลี ท่าชนะ -เครือข่าย “คนกล้าคืนถิ่น” ภาคใต้ตอนบน -เครือข่ายธนาคารต้นไม้ภาคใต้ -วิสาหกิจชุมชน PGS เมืองคนดีเกษตรอินทรีย์		-ธนาคารปูม้า เพื่อความยั่งยืน บ้านหนองสมบูรณ์ ต.วัง อ.ท่าชนะ -เครือข่ายป่า-เล ชุมชนออบ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

พื้นที่	เครือข่าย			
	ผักพื้นบ้าน เกษตรปลอดภัย ข้าว	เศรษฐกิจ ทุน	ปาล์ม/ยาง	สัตว์/สัตว์น้ำ
นครศรีธรรมราช	-เครือข่าย ความมั่นคงทางอาหาร ตำบลตันต๊ะ -เครือข่าย ชนบทพื้นบ้าน (ขนมลาหอยราก: บ้านศรีสมบูรณ์) -ฝ่ายวิถีชีวิต ห้วยน้ำคั่ง บ้านเงินพอ	-วิสาหกิจชุมชนข้าวหอมมะลิบ้านเพิง (ศูนย์ข้าวชุมชนนาอินทรีย์ และนาแปลงใหญ่บ้านเพิง)		-เครือข่ายสมาคมท่องเที่ยวโดยชุมชนคอกมกราคม อำเภออรอนพิบูลย์ -เครือข่ายพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวปลอดภัยท่องเที่ยวอำเภอพรหมคีรี
พัทลุง	-เครือข่ายเกษตรทางเลือกภาคใต้ ต.ลำสินธุ์ อ.ศรีนครินทร์ จ.พัทลุง	-กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตร (พัทลุง) -ส้มมาซีพชุมชนบ้านไต้นาขัน -สภาทรัพยากรพันธุ์กรรมพื้นบ้านภาคใต้ ควนขัน อ.เขาชัยสน -เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จ.พัทลุง		-ชุมชนท่องเที่ยว ตะโหนด -ชมรมกลุ่มชัยบุรี เมืองเก่าพัทลุง โยเมสเดย์

พื้นที่	เครือข่าย			
	ผักพื้นบ้าน เกษตรปลอดภัย ชาว	เศรษฐกิจ ทุน	ปาล์ม/ยาง	สัตว์/สัตว์น้ำ
สงขลา	-เครือข่ายแรงงานนอกระบบสงขลา วัตรจันทร์ อ.สิงหนคร -ชมรมเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ บ้านสงขลา -เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ตำบลท่าข้าม -เครือข่ายพันธุ์ข้าวพื้นเมือง บ้านป่าชิง	-วิสาหกิจชุมชนอาเซียน อัครมชุมชนหมู่ ๔ -ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาเกษตรธาตุ 4 เกษตรธำมะระ อ.รัตภูมิ -วิสาหกิจชุมชนสมุนไพร คุณธรรมวัดคูเต่า -ธนาคารเมล็ดพันธุ์ อุดรภิรมย์พันธุ์อินทรีย์ เพื่อสังคมคลองเป็ยะ อ.จะนะ		
สตูล		-บริษัทหนู่นไต้กากรูป ต.ควนขัน อ.เมือง -สำนักงานกองทุนฟื้นฟู จังหวัดสตูล		-ชุมชนท่องเที่ยว บ้านวังนาใน -เครือข่ายท่องเที่ยว โดยชุมชน เกาะหลีเป๊ะ

พื้นที่	เครือข่าย			
	ผักพื้นบ้าน เกษตรปลอดภัย ชาว	เศรษฐกิจ ทุน	ปาล์ม/ยาง	สัตว์/สัตว์น้ำ
ตรัง	-เครือข่ายคนกรือดยาง ต.นาข้าวเสีย อ.นาโยง	-กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านสาขานูน -ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านโคกไม้ไผ่ -ร้านทางเลือก อ.เมือง		-เครือข่ายประมงพื้นบ้านเกาะลิบง -ชุมชนทะเลธรรม บ้านควน อ.เมือง
ยะลา	-เกษตรทางเลือก จ.ยะลา เกษตรกรสันติภาพวังพญา	-สมาคมเกษตรเพื่อคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม		
ปัตตานี	-เครือข่ายเกษตรทางเลือก ต.ตะโละดีรามัน อ.กะพ้อ	-สมาคมเกษตรและสิ่งแวดล้อม จ.ปัตตานี		-เครือข่ายลุ่มน้ำสายบุรี
นราธิวาส	-ชุมชนวัดซดถาวราสิงห์ -ผักพื้นบ้านริมป่าบาลา แบบธรรมชาติ อ.แว้ง			-ชุมชนท่องเที่ยว บ้านทรายขาว -เครือข่ายชุมชนท่องเที่ยวภูเขาทอง อ.คีรีรี

3.2 กรณีศึกษาระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้

คณะทำงานฯ ได้ถอดบทเรียนรูปแบบการเกษตรสุขภาพ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมท้องถิ่น รูปแบบสวนยางยั่งยืน (พืชร่วมยาง) และการจัดการสวนปาล์มน้ำมัน รูปแบบการจัดการ ตลาดที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ดังนี้

ตารางแสดงพื้นที่กรณศึกษาระบบเกษตรและอาหารสุขภาพภาคใต้

ที่	กรณีศึกษา เกษตรและอาหาร เพื่อสุขภาพ	ผู้รวบรวม เรียบเรียง	หมวด ประเด็น
พื้นที่ภาคใต้ตอนบน เขต 11 สุราษฎร์ธานี			
1	ศูนย์ ต.เต่า การจัดการ เกษตรปลอดภัยและ อาหารเพื่อสุขภาพ อ.คลองท่อม จ.กระบี่	นายอนันต์ เขียวสด	เกษตร สุขภาพ
2	การจัดการธรรมชาติ ฝายมีชีวิต สู่วิถีเกษตร ปลอดภัย อ.ท่าศาลา จ.นครศรีฯ	นายอนันต์ เขียวสด	ระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม
3	ป่ายางต้นแบบ ตามรอยปู่-ตา อ.ฉวาง จ.นครศรีฯ	นายอนันต์ เขียวสด	สวนยาง ยั่งยืน
4	ปิ่นโตสุขภาพ บ้านปากอ อ.เมือง จ.พังงา	ดร.ไพสิษฐ บุญยะกวี	จัดการ ตลาด

ที่	กรณีศึกษา เกษตรและอาหาร เพื่อสุขภาพ	ผู้รวบรวม เรียบเรียง	หมวด ประเด็น
5	เครือข่ายป่า-เลอชุมชน อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี	น.ส. กรรณิการ์ แพแก้ว	เกษตร สุขภาพ (ประมง ชายฝั่ง)
6	ตลาดน้ำประชารัฐ บางใบไม้ อ.เมือง จ.สุราษฎร์ฯ	น.ส. กรรณิการ์ แพแก้ว	จัดการ ตลาด
7	เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ PGS สุราษฎร์ฯ ต.ช้างขวา อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี	น.ส. กรรณิการ์ แพแก้ว	เกษตร สุขภาพ
8	วิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์ ข้าวหอมไชยา อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี	น.ส. กรรณิการ์ แพแก้ว	พันธุกรรม
9	สวนป่าตาเจษฎ์ อ.เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี	น.ส. กรรณิการ์ แพแก้ว	เกษตร สุขภาพ
10	เครือข่ายข้าวไร่สี่ภาค สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบังฯ จ.ชุมพร	รศ.ดร.ร่วมจิตร นกเขา	พันธุกรรม
11	เครือข่ายคนกล้าคืนถิ่น ภาคใต้ตอนบน	น.ส.หนึ่งฤทัย พันธุ์ม	เกษตร สุขภาพ

ที่	กรณีศึกษา เกษตรและอาหาร เพื่อสุขภาพ	ผู้รวบรวม เรียบเรียง	หมวด ประเด็น
12	ศูนย์เรียนรู้ ตามศาสตร์พระราชา ตำบลทะเลทรัพย์ อ.ปะทิว จ.ชุมพร	น.ส.หนึ่งฤทัย พันธุ์	เกษตร สุขภาพ
13	ศูนย์การเรียนรู้เกษตร ยั่งยืนอินทนิลออร์แกนิก ฟาร์มละแม ชุมพร (มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตชุมพร)	ดร.จิรัช ทองเหลือ	เกษตร สุขภาพ
14	ตลาดใต้เคี่ยม อ.ละแม จ.ชุมพร	น.ส.อรอุมา ศรีตังนันท์	จัดการ ตลาด
15	เกษตรแปลงใหญ่ ปาล์มน้ำมันละแม จ.ชุมพร	น.ส.อรอุมา ศรีตังนันท์	สวนปาล์ม น้ำมัน
16	กล้วยหอมทองส่งออก จ.ชุมพร	นางพัลลภา ระสุไธยะ	จัดการ ตลาด
17	วิสาหกิจชุมชนแปรรูป ผลิตภัณฑ์กาแฟคั่วมือ และท่องเที่ยวเชิงเกษตร อ.กระบุรี จ.ระนอง	นายทวีวัตร เครือสาย	เกษตร สุขภาพ
18	ศูนย์เรียนรู้ฯ ต้นแบบ ธกส.บ้านคอกช้าง อ.กะเปอร์ จ.ระนอง	นายทวีวัตร เครือสาย	เกษตร สุขภาพ/ ปาล์ม น้ำมัน

ที่	กรณีศึกษา เกษตรและอาหาร เพื่อสุขภาพ	ผู้รวบรวม เรียบเรียง	หมวด ประเด็น
พื้นที่ภาคใต้ตอนบน เขต 12 สงขลา			
19	ธนาคารเมล็ดพันธุ์ ธุรกิจเมล็ดพันธุ์อินทรีย์ เพื่อสังคม	น.ส.ภาวิณี ไชยภาค	พันธูกรรม
20	การอนุรักษ์และฟื้นฟู ทุเรียนพื้นบ้าน: ชมรมเครือข่าย เกษตรอินทรีย์ บ้านสงขลา	นายกำรา พานทอง	พันธูกรรม
21	เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ตำบลท่าข้าม อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	น.ส.สมศิริ ยิ้มเมือง	เกษตร สุขภาพ
22	กองทุน (เมล็ดพันธุ์) ยาได้ยาใจ เครือข่ายเกษตรทางเลือก ภาคใต้ จ.พัทลุง	นางสาวจุฑาธิป ชูสง	พันธูกรรม
23	บริษัท หนูไร่กาแฟ วิสาหกิจเพื่อสังคม อ.เมือง จ.สตูล	น.ส.นิธิตา บินตำมะหงง	จัดการ ตลาด
24	สวนยางยั่งยืน: สมาคมเกษตรกร ชาวสวนยาง 16 จังหวัด ภาคใต้	นายดรณ พุ่มมาลี	

เครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ PGS สุราษฎร์ธานี

ผู้ประสานงาน คุณกษิรา เกษบสันต์
ที่ตั้ง จ.สุราษฎร์ธานี

หลักคิด/เป้าหมาย

ทำเกษตรอินทรีย์ด้วยหัวใจ สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้เกษตรกรและผู้บริโภค

ความเป็นมา/สถานการณ์

- 2558 : กรมพัฒนาที่ดิน ร่วมกับมูลนิธิเกษตรกรอินทรีย์ไทย เกิดการขับเคลื่อนเกษตรกรอินทรีย์ PGS ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 3 พื้นที่ ได้แก่ อ.กาญจนดิษฐ์ อ.เกาะสมุย อ.เกาะพะงัน
- 2559 : เกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรอินทรีย์ PGS ต.ป่าร้อน อ.กาญจนดิษฐ์
- 2560 : - เกิดเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ PGS สุราษฎร์ธานี
- รวบรวมผลผลิตจำหน่ายยังตลาดประชารัฐบึงชี Farmer Market ศาลากลางจังหวัด และตลาดสหกรณ์โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี
- 2562 : ขยายสู่ 'จริงใจ มาร์เก็ต' เซ็นทรัล พลาซ่า สุราษฎร์ธานี (สิงหาคม 2562)

ผลลัพธ์

- > เกิด 'ป่าร้อน โมเดล' ต้นแบบการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรอินทรีย์ PGS ตำบลป่าร้อนที่ทำงานชัดเจน ต่อเนื่อง
- > มีพื้นที่เกษตรกรอินทรีย์ภายในเครือข่ายระดับจังหวัด รวม 346 ไร่ สมาชิก 88 คน จาก 6 กลุ่ม
- > มีศูนย์ถ่ายทอดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการสร้างควมมีมีส่วนร่วม
- > สร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคถึงผลผลิตอินทรีย์ 100%

แนวทางการพัฒนา

- > ขยายกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ให้กระจายในหลายพื้นที่ของจังหวัด
- > ผลักดันสู่การจัดตั้งสมาพันธ์เกษตรกรอินทรีย์สุราษฎร์ธานี
- > ผลักดันให้แผนยุทธศาสตร์จังหวัดมีการสนับสนุนกลุ่มเครือข่าย PGS

ตลาดน้ำประชารัฐบางไผ่

ผู้ประสานงาน กำนันจรัญญา ศรีรักษ์
ที่ตั้ง หมู่ 1 บ้านบางเปิดล่าง ต.บางไผ่
อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี

หลักคิด/เป้าหมาย

ตลาดท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ พื้นวิถีอาหารและชมพื้นที่
ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ความเป็นมา/สถานการณ์

- 2549 : เกิดกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บางไผ่
- 2553 : กรรมการชุมชนบ้านบางเปิดล่าง และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บางไผ่ ศึกษาทุนทางด้านตลาดน้ำ โดยการสนับสนุนจาก อบต.บางไผ่
- 2557 : ชุมชนมีความพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2560 : ประชาคมตลาดน้ำบางไผ่ ในรูปแบบตลาดเพื่อการท่องเที่ยว และเปิดตลาดประชารัฐบางไผ่ร่วมกับโครงการตลาดประชารัฐ

ผลลัพธ์

- > กระจายรายได้สู่เศรษฐกิจฐานรากระดับชุมชน
- > เกิดแหล่งท่องเที่ยวด้านตลาดจำหน่ายอาหารปลอดภัยระดับจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- > สร้างต้นแบบด้านการจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรชุมชน วด โรงเรียน และส่วนราชการต่างๆ ในการบริหารจัดการตลาดให้มีคุณภาพ
- > ปีผลกำไรส่วนหนึ่งเป็นเงินช่วยเหลือเยียวยาแก้ไขปัญหาในชุมชน

แนวทางการพัฒนา

- > พัฒนา และยกระดับให้ตลาดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เข้าถึงคนทุกกลุ่มวัย
- > เชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ ให้นำสินค้าเกษตรมารวมจำหน่ายภายในตลาด
- > ให้หน่วยงานราชการร่วมสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมแซมบำรุงจุดเช็คอินป้าย ชุมร้านค้าที่ชำรุด

เครือข่ายป่า-เลชุมชน อ.กาญจนดิษฐ์

ผู้ประสานงาน นายพัฒนพงศ์ ปลื้มพัฒน์
ที่ตั้ง ปากน้ำกะเณล อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี
ด.ท่าทอง อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี

หลักคิด/เป้าหมาย

การส่งเสริมและอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน ระหว่างชุมชนและหน่วยงานราชการ

ความเป็นมา/สถานการณ์

2558 : สำนักบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 5 (สุราษฎร์ธานี) ประชาคมหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกพื้นที่ป่าชายเลนงอกใหม่ใน 5 อำเภอ 20 หมู่บ้าน เพื่อกำหนดเป็นพื้นที่อนุรักษ์ชายฝั่งภายใต้โครงการป่า-เลชุมชน

2559 : เปิดตัวพื้นที่ป่า-เลชุมชนตำบลท่าทอง จำนวน 200 ไร่ ปลอยพันธุ์สัตว์น้ำในพื้นที่อนุรักษ์

2560 : - เปิดตัวป่า-เลชุมชนตำบลตะเคียนทอง ปลอยพันธุ์หอยจืดแจจ 500 กก. เพื่อฟื้นฟูพันธุ์สัตว์น้ำชายฝั่งหลังอุทกภัย

- จัดกิจกรรมจับหอยแครงด้วยมือเปล่า ในพื้นที่ป่า-เลชุมชนตำบลท่าทอง

2561 : - เปิดตัวพื้นที่ป่า-เลชุมชนตำบลกะแดะ จำนวน 200 ไร่

- จัดกิจกรรมจับหอยแครงด้วยมือเปล่า ครั้งที่ 2 ในพื้นที่ป่า-เลชุมชนตำบลท่าทอง

- เปิดโครงการป่าในเมือง ตะเคียนและ จัดทำศูนย์เพาะพันธุ์ปู/สัตว์น้ำป่าชายเลน

2562 : จัดกิจกรรมจับหอยแครงด้วยมือเปล่า ครั้งที่ 3 ในพื้นที่ป่า-เลชุมชนตำบลท่าทอง จำนวน 30 ไร่

ผลลัพธ์

- > มีการกำหนดกติกาชุมชนในการจับสัตว์น้ำชายฝั่งในพื้นที่อนุรักษ์
- > มีการปักแนวเขตพื้นที่อนุรักษ์ ป้องกันการรุกล้ำของกลุ่มนายทุนที่ใช้เครื่องมือทำลายล้าง
- > ปลูกป่าชายเลน และปลอยพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อเพาะพันธุ์ในเขตอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง
- > มีการรวมกลุ่มเครือข่ายพื้นที่อำเภอเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง

แนวทางการพัฒนา

- > ขยายพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง ไปยังทุกตำบลที่ติดชายฝั่งในอำเภอกาญจนดิษฐ์ เพื่อขยายพื้นที่เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ และอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง
- > ให้พื้นที่ป่า-เลชุมชนเป็นเครื่องมือป้องกันการบุกรุกพื้นที่ชายฝั่งระยะ 3,000 ม.
- > ผลักดันให้เกิดการประกาศพื้นที่คุ้มครองชายฝั่ง

วิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์ชาวหอมไชยา

ผู้ประสานงาน นางยีนดี เรืองฤกษ์
ที่ตั้ง ต.เวียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

หลักคิด/เป้าหมาย

อนุรักษ์พันธุกรรมข้าวหอมไชยา ให้คงอยู่คู่มืองไชยา

ความเป็นมา/สถานการณ์

2544 : รวมกลุ่มชาวไร่ปลูกข้าวหอมไชยา เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาวหอมไชยา

2554 : ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดสุราษฎร์ธานีสนับสนุนการเตรียมพื้นที่ ปุยอินทรีย์เมล็ดพันธุ์ เพื่อส่งเสริมการปลูกข้าวปลอดสารพิษไว้บริโภคภายในกลุ่มสมาชิก

2558 : ทำปุ๋ยอินทรีย์ไว้ใช้ภายในกลุ่ม

2559 : ได้ผลผลิตมากพอต่อการจำหน่ายในนามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์ข้าวหอมไชยา

2560 : ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการพระราชดำริ จำนวน 500,000 บาท เพื่อซื้อเครื่องสีข้าว

2561 : - สร้างโรงเก็บฟางข้าวของกลุ่ม เพื่ออัดเป็นก้อนสำหรับใช้ในฤดูกาลถัดไป

- พัฒนาต่อยอดแปรรูปข้าวหอมไชยา เป็นไอศกรีม น้ำข้าวกล้องงอกข้าวหอมไชยา

2562 : - ขยายกลุ่มสมาชิกไปยัง 4 ตำบล ได้แก่ ต.เลม็ด ต.ทุ่ง ต.ป่าเว และ ต.มอถ่าย พื้นที่รวม 70 ไร่

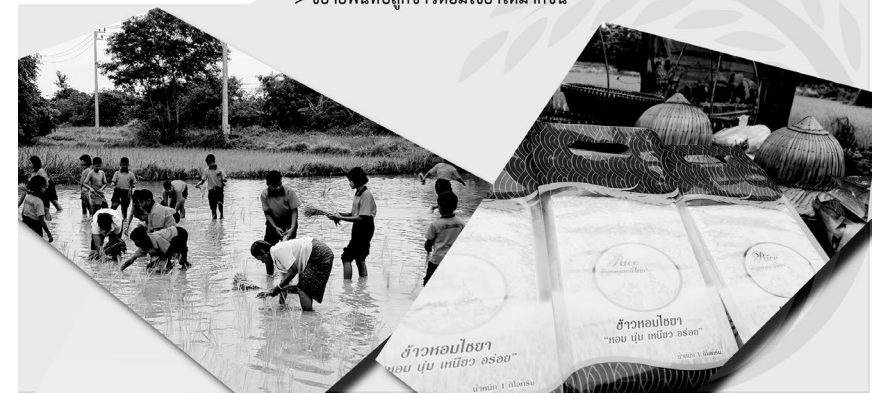
- เข้าร่วมโครงการส่งเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อพัฒนาข้าวหอมไชยา ทั้งการสืบสานภูมิปัญญา อนุรักษ์พันธุ์ข้าว แปรรูปเพิ่มมูลค่า และพัฒนาส่งเสริมอาชีพ

ผลลัพธ์

- > มีผลิตภัณฑ์ข้าวหอมไชยาจำหน่ายในนามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์ข้าวหอมไชยา
- > มีการพัฒนาและแปรรูปข้าวหอมไชยาเพื่อเพิ่มมูลค่า
- > พัฒนาสายพันธุ์ข้าวหอมไชยาผ่านงานวิจัยร่วมกับส่วนราชการ
- > ขยายพื้นที่ และสมาชิกในการปลูกข้าวหอมไชยาไปสู่ตำบลต่างๆภายในอำเภอไชยา

แนวทางการพัฒนา

- > พัฒนากลุ่มองค์กรให้เข้มแข็ง บริหารจัดการองค์กรได้ และมีสำนักงาน
- > ขยายพื้นที่ปลูกข้าวหอมไชยาให้มากขึ้น

สวนป่าตาเจษฎ์

ผู้ประสานงาน นางเดือนใจ สมวงษ์
ที่ตั้ง เขาป้อม ด.หน้าเมือง อ.เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

หลักคิด/เป้าหมาย ปลูกป่าในสวน และการจัดการต้นน้ำ

ความเป็นมา/สถานการณ์ 2530 : สร้างสวนทุเรียนและผลไม้ โดยใช้เคมี ในพื้นที่สวน 60 ไร่
2552 : ผลิตปุ๋ยจากขยะเปียกในครัวเรือน

- 2554 : - สวนทุเรียนบนเขาป้อมเกิดโรคราสีชมพูระบาดทั่วทั้งเขา สวนตาเจษฎ์เสียหายมากกว่า 70%
 - ทักติบเล็กใช้สารเคมีภายในสวน หันมาใช้ปุ๋ยจากขยะเปียก 100%
 - ปลูกไม้ยืนต้นแซมในสวน
- 2559 : - ได้รับผลผลิตอินทรีย์รุ่นแรก
 - เกิดดำน้าผุดขึ้นในร่องน้ำเดิมที่หายไปกว่า 20 ปี - พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
 - เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ของ กศน.เกาะสมุย และ มวลัยลักษณ์
- 2561 : เข้าร่วมกลุ่มสมุยโมเดล ของ ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์

ผลลัพธ์

- > เป็นแหล่งผลไม้อินทรีย์ และแหล่งอาหารปลอดภัยแห่งสำคัญของ อ.เกาะสมุย
- > เป็นแหล่งเรียนรู้การจัดการน้ำโดยการสร้างป่า สร้างฝายชะลอน้ำ การใช้ไฟฟ้าพลังน้ำ
- > กำจัดขยะเปียกในเกาะสมุยประมาณหนึ่งแสนกิโลกรัมในหนึ่งปี

แนวทางการพัฒนา

- > พัฒนาโรงกำจัดขยะเปียก เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการขยะเปียก มาเป็นปุ๋ยอินทรีย์ การทำ EM Ball
- > สร้างแหล่งอาหารปลอดภัยครบวงจรภายในสวน
- > ขยายกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ อ.เกาะสมุย

กล้วยหอมทองส่งออก

นายคำจวบ ใจเปี่ยม 089 8720231 , 077 559269
กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุเรียน อ.ทุ่งเขาหลวง จ.ชุมพร

หลักคิด/เป้าหมาย มุ่งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างงานในชุมชน งดใช้สารเคมี สร้างสัมพันธ์ไมตรีสู่สากล

ความเป็นมา/สถานการณ์ วัตถุประสงค์ของกลุ่มฯ 1) รวบรวมผลิตผลและผลิตภัณฑ์ของสมาชิกมาจัดการขาย หรือแปรรูปออกขาย หรือซื้อผลิตผลและผลิตภัณฑ์จากบุคคลอื่นมาจัดการหรือแปรรูป ออกขายเท่าที่จำเป็นแก่การดำเนินงานโดยประหยัด 2) จัดหาสิ่งของที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย 3) ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการเกษตร ทดศึกษา อุตสาหกรรมในครัวเรือน หรือการประกอบอาชีพอย่างอื่นในหมู่ สมาชิกและครอบครัวสมาชิกรวมทั้งการส่งเสริมความรู้ในการผลิตการอุตสาหกรรมเพื่อสินค้าที่มีคุณภาพ ฯลฯ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 36 เดิมชื่อ “กลุ่มกล้วยหอมทอง” มีสมาชิกแรกตั้ง 36 ราย ได้รวมทุนกันปลูก กล้วยหอมทอง จนกระทั่งเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 38 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทุเรียน” ปัจจุบันมี สมาชิก 348 ราย อยู่ในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ ละแม ตะกั่วป่า ตะกั่วทุ่ง จ.ชุมพร และ อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี มีเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 15 หน่วยงานราชการ ได้ทำการผลิตกล้วยหอมทองปลอดภัยมีส่งออกมาตั้งแต่ปี 38 ได้ รักษาคุณภาพในการผลิตกล้วยหอมทองคุณภาพจนเกิดความเชื่อมั่นและความต้องการของผู้บริโภคชาวญี่ปุ่น และ ในปี 2561 ได้จัดงาน “ครบรอบ 25 ปี สวนสายใยไทย-ญี่ปุ่น” โดยมีกลุ่มผู้บริโภคกล้วยหอมทองจากประเทศญี่ปุ่น จำนวน 30 คน เดินทางมาศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้ผลิตกล้วยหอมทอง อันเป็นเชื่อมความสัมพันธ์ ระหว่างกัน

ผลลัพธ์ มีสมาชิกผู้ปลูกกล้วยหอมทอง 212 ราย ปัจจุบันบรรจุได้สัปดาห์ละ 9 ตัน เดือนละ 4 ครั้ง รายได้จากการส่งกล้วยหอมทองเดือนละ 400,000 บาท การลดต้นทุนการผลิตด้วย นวัตกรรมเทคโนโลยี และบรรจุกล้วยหอมทองสดส่งจำหน่ายภายในประเทศ และมีการ แปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยหอมทอง

แนวทางการพัฒนา ขยายการผลิตกล้วยหอมทองให้ได้ สัปดาห์ละ 20-25 ตัน ควบคู่การพัฒนา มาตรฐานสินค้าเกษตรและเพิ่มมูลค่าด้วยการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรชนิด อื่นๆ

ตลาดใต้เคี่ยมละแม

นายสุนทร พันธุ์เจริญ นายชิต รัตนวิบูลย์
โทร. 090-1620847
ที่ตั้ง บ้านปากน้ำ ม.1 ต.ละแม อ.ละแม จ.ชุมพร

หลักคิด/เป้าหมาย

ตามรอยพ่อเพื่อพ่อเพียง ปลูกเองกินเองที่เหลือขาย ใช้ตลาดใต้เคี่ยมสร้างความเข้มแข็งในระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น เป็นจุดเชื่อมโยงและกระจายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ “เล ส่วน เขา”

ความเป็นมา/สถานการณ์

“ตลาดใต้เคี่ยม” (ตลาดใต้เคี่ยม) ก่อเกิดจากแนวคิดของคน “กลุ่มตามรอยพ่อเพื่อพ่อเพียง” ที่มีทั้งเกษตรกรและข้าราชการ(เกษียณอายุ) ที่มีการพบปะนัดหมายกันแบบสภากาแฟ ยังมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่แต่ละคนต่างได้นำมาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ตามความเข้าใจของตัวเอง นำไปสู่การเรียนรู้ต้นแบบตลาดอื่นๆ ร่วมกันก่อสร้างตลาดใต้เคี่ยม ด้วยทุนของตนเองมาจากทุกหมู่บ้าน 47 หมู่บ้านภายใต้ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านอำเภอละแม เริ่มเปิดตลาดเมื่อ 25 ธันวาคม 59

ในปี 60 ได้รับสนับสนุนเป็นตลาดประชารัฐต้องชม และเปิดตลาดสดที่ขั้วกิโลดสาร และแลนด์มาร์คปูน้ำ โดย อบต.ละแม และสร้างจุดประชาสัมพันธ์สะพานรักเคี่ยมใต้เคี่ยม

ปี 61 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและพัฒนาผู้ประกอบการร้านค้าและผลิตภัณฑ์ เป็นต้น และมีการพัฒนาระบบบริหารจัดการตลาดให้ทันสมัยมาต่อเนื่อง

ผลลัพธ์

เกิดการสืบสาน ต่อยอดตามรอยพ่อเพื่อพ่อเพียง และเกิดการเชื่อมโยงและกระจายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ “เล ส่วน เขา” จนเกิดสร้างรายได้หมุนเวียนเดือนละกว่า ๑ ล้านบาท สร้างความเข้มแข็งในระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา

ดำรงซึ่งการสืบสาน ต่อยอด ขยายผลตามรอยพ่อเพื่อพ่อเพียงต่อไป การพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรและเพิ่มมูลค่าด้วยการแปรรูปผลผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น ควบคู่พัฒนาผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดใต้เคี่ยม

3.3 บทเรียนการสร้าง-พัฒนา-ขยายกลุ่มเครือข่ายกลุ่มเครือข่ายเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้

1) บทเรียนเพื่อการพัฒนากระบวนเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ ตั้งอยู่ภายใต้หลักคิดสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ **สร้างอธิปไตยทางอาหาร** ด้วยการส่งเสริมสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรให้เกิดความสมดุลยั่งยืน มีระบบจัดการผลผลิตที่เกื้อกูลและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เพื่อให้มีปริมาณอาหารที่เพียงพอ มีคุณภาพอาหารปลอดภัย **สร้างหลักประกันในชีวิต** ด้วยการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีหลักประกันทางรายได้และสวัสดิการ สวัสดิภาพ มีความมั่นคงทางสุขภาพแก่พลเมืองคนได้ **จัดความสัมพันธ์ใหม่** ปรับกระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดหรือสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชน ระหว่างกลุ่มองค์กรเครือข่ายด้วยกัน มีความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อกันด้วยหลักปฏิบัติ “คิดเอื้อ คิดเผื่อ เพื่อนช่วยเพื่อน พี่ดูแลน้อง” และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เหมาะสม เท่าเทียม เป็นธรรม ด้วยความพึงพอใจร่วมกันของหุ้นส่วนผลประโยชน์ต้น ประโยชน์สาธารณะ

2) การสร้างและพัฒนา ขยายเครือข่าย โดยเฉพาะการเพิ่มพูนศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลง (กรณีเครือข่ายคนกล้าคืนถิ่น และการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงพื้นที่) พบว่า ในการฝึกอบรมเฉพาะผู้นำนั้น มีกระบวนการสำคัญที่เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ ดังนี้ 1) การคัดสรรผู้เข้าร่วมกระบวนการที่มีคุณสมบัติศักยภาพพร้อมต่อหลักสูตรนั้น ๆ 2) กระบวนการอบรมเฉพาะนั้นต้องให้ความสำคัญกับการปรับกระบวนทัศน์ใหม่ การดึงศักยภาพของผู้เข้าร่วมออกมาใช้ให้มากที่สุด ก่อนจะเพิ่มพูนทักษะเครื่องมือที่จำเป็นต่อการทำงาน 3) การมีระบบพี่เลี้ยงดูแล ติดตามเยี่ยมเยียนเติมขวัญกำลังใจและข้อเสนอแนะในขณะฝึกปฏิบัติการหรือลงสนามจริงในพื้นที่ 4) การสร้างระบบอภิบาล

โดยเครือข่ายเพื่อนพ้องน้องพี่ ช่วยเหลือเกื้อกูล เดิมพลังต่อกัน จนกว่าจะเข้มแข็ง แล้วค่อยปรับระบบเป็นเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือชุมชนการเรียนรู้ต่อไป และการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มเครือข่ายให้สามารถพึ่งตนเองได้นั้น จำเป็นที่ต้องจัดรูปองค์กรผสมทั้งแบบทางการและไม่เป็นแบบทางการ โดยเฉพาะการปรับยกระดับสถานะองค์กรให้ทันสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของกระบวนการพัฒนาทางสังคม อันจะเป็นโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนและทรัพยากรเพื่อนำมาสู่การพัฒนาขยายกลุ่มเครือข่ายตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น สถาบันเกษตรกรตามกฎหมายจัดตั้งนั้น ๆ (วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ ฯ) องค์กรสาธารณะประโยชน์ นิติบุคคลทางกฎหมาย (สมาคม มูลนิธิ ห้างหุ้นส่วน บริษัท วิสาหกิจเพื่อสังคม) รวมทั้งการจัดการธุรกิจเพื่อสังคม หรือจัดการรายได้มาสนับสนุนการดำเนินงานให้มีความต่อเนื่องบรรลุเป้าหมาย

3) การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรม จากการศึกษาพบว่า การจะปกป้องรักษาพันธุกรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ จำเป็นต้องดำเนินงานขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน ทั้งการอนุรักษ์กับใช้ประโยชน์พันธุกรรม จึงเกิดรูปแบบการจัดการพันธุกรรมท้องถิ่น เช่น ธนาคารเมล็ดพันธุ์ กองทุนเมล็ดพันธุ์ ยาไส้ยาใจ การประกวดให้รางวัลทุเรียนพื้นบ้านควบคุมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนขยายพืชพันธุ์ โครงการอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น แปลงรวมพันธุ์พืชท้องถิ่น การแปรรูปเพิ่มมูลค่าพืชพันธุ์ท้องถิ่น เป็นต้น

4) การพัฒนาระบบเกษตรสุขภาพที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ในรูปแบบต่างๆ เช่น เกษตรยั่งยืน วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ (mao) ธนาคารต้นไม้ เกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประมงชายฝั่ง

ด้วยจากเวทีต่างๆ พบว่าเกษตรกรหรือผู้ประกอบการต่างๆ มักมีสำนึกการเกษตรต่างๆ และยึดติดกับรูปแบบการทำเกษตรที่ตนทำอยู่ ไม่ยอมรับรูปแบบอื่น ๆ หรือติดใจคนทีกระทำแตกต่างจากตน โดยมีได้พิจารณาถึงศักยภาพและโอกาสหรือเงื่อนไขปัจจุบันที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้การรวมตัวหรือเชื่อมร้อยประสานพลังขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายเป็นไปได้ยาก เพื่อเป็นการสลายกลุ่มก้อนเกษตรแบบต่างๆ คณะทำงานจึงได้ใช้โจทย์ร่วมกันคือ เกษตรสุขภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงอาหารและชีวิตพลเมืองคนได้

5) สุขภาวะชาวสวนยางพาราและปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของประชากรภาคใต้ สำหรับชาวสวนยางพารานั้น จากบทเรียนเบื้องต้น จะต้องผลักดันให้เกิดแผนแม่พัฒนาคุณภาพชีวิตชาวสวนยางและส่งเสริมขยายผลสวนยางยั่งยืน ในส่วนชาวสวนปาล์มน้ำมันนั้น จากบทเรียนของพื้นที่กรณีศึกษา พบว่าการปรับกระบวนการทัศน์ใหม่แก่ชาวสวนปาล์มน้ำมันในการทำเกษตรผสมผสาน ที่มีพืชหลากหลายควบคุมการเลี้ยงสัตว์ในแปลงคือทางออกของเกษตรกรรายย่อย การรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรเพื่อให้เกิดการเรียนรู้พัฒนาระบบการผลิตที่ลดต้นทุนเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการและจัดการตลาดผลผลิต ผลิตภัณฑ์ของมวลสมาชิก การวิจัยพัฒนาสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น น้ำแคโรทีนอค์ เวชสำอาง เป็นต้น

6) การจัดการตลาด ตลาดในความหมายทางเศรษฐศาสตร์คือ การที่ผู้ซื้อและผู้ขาย ตกลงที่จะซื้อขายสินค้าและบริการซึ่งกันและกัน ไม่จำเป็นต้องมีสถานที่เพื่อมาตกลงซื้อขายกัน ไม่จำเป็นต้องมาพบกัน จึงสรุปว่าตลาดคือ “กิจกรรมการตกลงซื้อขายสินค้าและบริการ” การตลาดที่ดี คือ ตลาดแข่งขันสมบูรณ์มีลักษณะคือ 1) จำนวนผู้ซื้อผู้ขายมีปริมาณมาก 2) ผู้ขายสามารถเข้าและออกตลาด

ได้อย่างเสรี 3) สินค้าในตลาดมีลักษณะที่เหมือนกัน 4) ผู้ซื้อและผู้ขายมีความรู้สมบูรณ์เกี่ยวกับตลาด 5) ผู้ขายและผู้ซื้อรายใดรายหนึ่งจึงไม่มีอิทธิพลในการกำหนดราคาในตลาด **ตลาดผูกขาด** คือตลาดที่มีผู้ค้ารายเดียวและสามารถกีดกันไม่ให้คู่แข่งเข้ามาแข่งได้ ผู้ค้าเป็นผู้กำหนดราคาในตลาด ตลาดที่มีผู้ค้าน้อยรายคือตลาดที่มีผู้ค้าไม่กี่ราย การตัดสินใจในเรื่องราคาหรือจำนวนการผลิต ส่วนมากจะขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ของแต่ละบริษัทเพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาด **ตลาดแบบกึ่งแข่งขันผูกขาด** นี้เป็นตลาดที่มีผู้ค้าหรือผู้ผลิตหลายราย และสินค้าแม้จะเหมือนกันแต่ไม่สามารถทดแทนกันได้เลยซะทีเดียว ทำให้ผู้แข่งขันแต่ละรายเป็นผู้กำหนดราคาสินค้าได้

การจัดการด้านการตลาด (Marketing Management) หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การปฏิบัติการและควบคุม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางธุรกิจที่จะประกอบไปด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Implement) การควบคุม (Evaluation) และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนกับกลุ่มผู้ซื้อเป้าหมาย

จากการศึกษาข้อมูลของเวทีสัมภาษณ์ความมั่นคงทางอาหาร ปี 2562 รูปแบบตลาด พบว่า ตลาด (Market) เป็นสถานที่ที่มีคนมาอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก ทั้งผู้ขายของผู้ช่วยขายของ ผู้ส่งสินค้าและผู้ซื้อสินค้า และเป็นแหล่งประกอบกิจกรรมต่างๆ มากมาย โดยแบ่งประเภทของตลาด เป็นตลาดทั่วไปได้ดังนี้ 1) **ตลาดสด** คือ ตลาดที่ขายของที่มีความหลากหลายชนิด ทั้งสินค้าอุปโภคบริโภค แต่เน้นสินค้าประเภทสัตว์ เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ หรืออาหารที่มีสภาพเป็นของสด ประกอบหรือปรุงแล้ว หรือของเสี้ง่าย ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งตลาดที่มีในสถานที่ถาวร หรือไม่มีโครงสร้างที่ถาวรก็ได้

2) **ตลาดนัด** คือตลาดที่ขายสินค้าที่มีความหลากหลายชนิดสินค้าอุปโภคบริโภค ทั้งใหม่และมือสอง ซึ่งมีการนัดหมายวันเวลาในการซื้อขายของผู้ซื้อและผู้ขาย สามารถเป็นได้ทั้งตลาดที่เป็นสถานที่ถาวรหรือไม่มีโครงสร้างที่ถาวรก็ได้ ทั้งนี้ตลาดทั่วไปจะอยู่ปัจจัยเงื่อนไขสำคัญ 6 ประการคือ 1) กฎกระทรวงสุขลักษณะของตลาด พศ.2551 ในสองประเภทคือตลาดที่มีโครงสร้างอาคารกับตลาดที่ไม่มีโครงสร้างอาคาร 2) สถานที่ ที่ตั้งตามภูมิลักษณะ ลักษณะที่ตั้ง และสถานที่หรือทำเลของตลาด 3) สินค้า ซึ่งจะมีทั้งสินค้าหลัก สินค้ารอง มือหนึ่งมือสอง 4) ช่วงเวลาการขาย ทั้งตลาดเช้า-กลางวัน-เย็น-กลางคืน-ใต้ร่มและวันที่จัดหรือนัดขาย 5) รูปแบบการขาย ขึ้นอยู่กับจำนวนและปริมาณ ในการขายปลีกหรือขายส่ง และรูปแบบการจัดซื้อขายกัน เช่นแบบกะดิน เปิดท้าย ถนนคนเดิน เป็นต้น โดยมีประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ ความเข้าใจและทัศนคติของผู้ขายจะเป็นตัวสื่อสารหรือถ่ายทอดสู่ตัวลูกค้า การรับรู้ที่มากและข้อมูลของสินค้าหรือแหล่งผลิตอาหารจากผู้ขาย เป็นหัวใจของความเชื่อมั่นของผู้บริโภค สินค้าที่ผลิตจากเกษตรกรรายย่อยจะไม่ตรวรับรอง การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีกับบทบาทของตลาดสด เกษตรกรรายย่อยกับการแข่งขันวิถีการผลิตเชิงพาณิชย์ และจุดอ่อนของภาครัฐต่อการควบคุมคุณภาพของตลาดสดและตลาดนัด

อย่างไรก็ตามวิถีการบริโภคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงห่วงโซ่อุปทานการบริโภคสินค้าและบริการที่สัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยผ่านตลาดค้าปลีกค้าส่ง ทั้งซูเปอร์มาร์เก็ต ห้างสรรพสินค้า (เทคโกลอจีส แม็คโคร บิ๊กซี เซนทรัล ฟู๊ดรีเทล วิลล่ามาร์เก็ต ฟู๊ดแลนด์ ซีพีเฟรชมาร์ท คุร์เมตต์มาร์เก็ต) ทั่วประเทศกว่า 3,000 สาขา และขยายเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

การสร้างตลาดทางเลือก เกิดขึ้นมาจากความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมและสังคมของผู้บริโภคและเกิดมาจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่พยายามพัฒนาทางเลือกทางการตลาดขึ้นเพื่อตอบสนองเป้าหมายบางอย่าง ตลาดที่เป็นทางเลือกแตกต่างจากตลาดทั่วไปหลายประการ ได้แก่ 1) เป็นการผลิตขนาดเล็กแบบผสมผสานหลากหลาย เช่น เลี้ยงไก่ ไข่ หมู ผักในไร่เดียวกันแทนที่จะมุ่งไปที่ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์เชิงเดียว ทำให้เกิดการประหยัดจากการผลิตสินค้า (Economy of scope) แต่ไม่มีการประหยัดต่อขนาด 2) มีการใช้แรงงานเข้มข้นกว่า และใช้เทคโนโลยีที่ไม่เน้นผลผลิตสูงสุด 3) อาจมีต้นทุนส่วนเพิ่มในเรื่องของการรับรองมาตรฐานการผลิตบางประเภท เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ 4) เกษตรกรมีบทบาทในการทำการตลาดที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และความเชื่อมั่นระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ซึ่งต่างจากตลาดทั่วไปที่อำนาจทางการตลาดมีบทบาทนำ ในลักษณะนี้ตลาดทางเลือกเหล่านี้จึงไม่นำเสนอสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์และมีประสบการณ์ตรงที่ระดับไร่เนาของผู้บริโภคด้วย (FarmStart, 2010: 12-28) การตลาดแบบนี้ถูกมองว่าเป็นการตลาดบนฐานห่วงโซ่คุณค่า (Values-based food supply chains) ซึ่งลักษณะสำคัญที่ทำให้ต่างจากห่วงโซ่อุปทานอาหารดั้งเดิม คือ ความเป็นพันธมิตรเชิงกลยุทธ์ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ บนห่วงโซ่ที่ทำให้แต่ละฝ่ายมุ่งสร้างผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นร่วมกันบนฐานของสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบที่แตกต่างกันไป 5) ตลาดทางเลือกอาจมีความเสี่ยงมากกว่าตลาดทั่วไปเพราะต้นทุนการตลาดที่สูงกว่าและฐานกลุ่มลูกค้าที่มีขนาดเล็กทำให้การตัดสินใจด้านการซื้อของกลุ่มลูกค้ามีผลกระทบต่อเกษตรกรในระดับที่สูงกว่า (FarmStart, 2010: 12-28)

ดังนั้นหากประยุกต์หลักการตลาด จึงจะมีองค์ประกอบด้านการจัดการตลาด 4 ประการคือ 1) สินค้าและบริการ (Product) ที่ต้องมีคุณภาพมาตรฐาน ปลอดภัยต่อผู้บริโภค 2) ราคา (Price) มีการกำหนดราคาที่เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภค 3) ท่าเลที่ตั้งหรือช่องทางจัดจำหน่าย (Place) การจัดจำหน่ายหรือการกระจายสินค้าอย่างเป็นระบบสู่ผู้บริโภคอย่างทั่วถึง 4) ส่งเสริมการขาย (Promotion) วรรณคดีส่งเสริมการขาย และสำหรับรูปแบบจัดการตลาดทางเลือกสำหรับเกษตรกรและผู้ประกอบการ มีดังนี้ : ตลาดส่งออกและตลาดขายส่ง ตลาดนัดสีเขียว ตลาดระบบสมาชิก การรับจัดเลี้ยงและจัดประชุม กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นต้น

บทเรียนจากเครือข่ายเกษตรทางเลือก พบว่าแนวทางต่อการพัฒนาตลาดทางเลือกมี 3 ประการ 1) การสร้างกลไกและความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ผลิตและกลไกทางการจัดการตลาด โดยการรวมกลุ่มการสร้างมาตรฐาน การสื่อสารภายในกลุ่มและกลไกจัดการ การเชื่อมโยงสร้างเครือข่ายช่องทางการจำหน่ายของแต่ละพื้นที่ 2) การพัฒนารูปแบบตลาดทางเลือกให้เป็นพื้นที่อาหารปลอดภัย โดยดำเนินการในระดับชุมชน (ตลาดในแปลงหรือร้านค้าในชุมชน) ระดับตำบล เป็นตลาดนัดหรือร้านค้า ระดับเมืองและมูมเมือง ทั้งตลาดนัด ตลาดค้าส่ง และตลาดขายตรงกับผู้ประกอบการ 3) การรณรงค์สื่อสารร่วมกันกับภาคีในสังคมและผู้บริโภคได้รู้เท่าทัน โดยใช้ข้อมูลจากหลายหน่วยงานวิชาการ การสร้างนโยบายสาธารณะร่วมกับภาคีในระดับพื้นที่ และการสร้างช่องทางการสื่อสารทุกระดับ

ส่วนที่ 4 การยกระดับขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ และข้อเสนอเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.1 ข้อเสนอต่อกลุ่มเครือข่าย เพื่อการยกระดับขับเคลื่อนประเด็นในระยะต่อไป

1) การจัดตั้งกลไกคณะทำงานติดตามและสนับสนุนระดับเขตหรือภาคใต้ ในการพัฒนาระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ ตั้งอยู่ภายใต้หลักคิดสำคัญ 3 ประการ คือ สร้างอธิปไตยทางอาหาร สร้างหลักประกันในชีวิตและจัดความสัมพันธ์ใหม่ รายละเอียดตามที่กล่าวไว้ข้างต้น

2) การสร้างและพัฒนาขยายเครือข่าย โดยเฉพาะการเพิ่มพูนศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มเครือข่ายให้สามารถพึ่งตนเองได้นั้น จำเป็นที่ต้องจัดรูปองค์กรผสมทั้งแบบทางการและไม่เป็นแบบทางการ โดยเฉพาะการปรับยกระดับสถานะองค์กรให้ทันสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของกระบวนการพัฒนาทางสังคม อันจะเป็นโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนและทรัพยากร เพื่อนำมาสู่การพัฒนาขยายกลุ่มเครือข่ายตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ตั้งไว้

3) การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมให้คงอยู่ จำเป็นที่ต้องดำเนินงานไประหว่งการอนุรักษ์กับใช้ประโยชน์พันธุกรรมต้องขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน

4) การพัฒนาระบบเกษตรสุขภาพที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ เป็นการสลายกลุ่มก้อนทำการเกษตรรูปแบบต่างๆ โดยมีเป้าหมายร่วมเพื่อความมั่นคงอาหารและชีวิตพลเมืองคนได้

5) สุขภาวะชาวสวนยางพาราและปาล์มน้ำมัน สำหรับชาวสวนยางพารานั้น จะต้องผลักดันให้เกิดแผนแม่บทพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวสวนยางและส่งเสริมขยายผลสวนยางยั่งยืน ชาวสวนปาล์มน้ำมันนั้นต้องการปรับกระบวนการทัศน์ใหม่แก่ชาวสวนปาล์มน้ำมันในการทำเกษตรผสมผสานที่มีพืชหลากหลายควบคู่การเลี้ยงสัตว์ในแปลงคือทางออกของเกษตรกรรายย่อย

6) การจัดการตลาด ควรมุ่งเน้น

> สร้างและพัฒนาตลาดทางเลือก มี 3 ประการ 1) การสร้างกลไกและความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ผลิตและกลไกทางการจัดการตลาด 2) การพัฒนารูปแบบตลาดทางเลือกให้เป็นพื้นที่อาหารปลอดภัย 3) การรณรงค์สื่อสารร่วมกันกับภาคีในสังคมและผู้บริโภคได้รู้เท่าทัน โดยใช้ข้อมูลจากหลายหน่วยงานวิชาการ การสร้างนโยบายสาธารณะร่วมกับภาคีในระดับพื้นที่ และการสร้างช่องทางการสื่อสารทุกระดับ

> ให้มีหน่วยงานกลางในการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายความมั่นคงทางอาหาร/เกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ ยกระดับศักยภาพของกลุ่มเครือข่าย โดยการพัฒนากระบวนการผลิต การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและบริการ การสร้างระบบกลไกการตลาด การพัฒนานักสื่อสารชุมชน

> กลุ่มเครือข่ายฯ ควรมุ่งเน้นการจัดการตลาดอาหารเพื่อสุขภาพ โดยควรพัฒนาการดำเนินงานดังนี้

- 1) ให้มีการสร้างมาตรฐานและอัตลักษณ์ของตนเอง
- 2) ให้มีข้อตกลงหรือมาตรการแนวทางปฏิบัติของกลุ่มเครือข่ายการตลาดและเครือข่ายธุรกิจ
- 3) ให้มีการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการภาคเกษตร
- 4) ให้มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ด้านการตลาดและอาหารปลอดภัย
- 5) ให้พัฒนายกระดับการตลาดเป็นแหล่งเรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยี
- 6) ให้ประสานความร่วมมือกับกลไกอื่นๆ มาหนุนเสริมและเชื่อมโยงสู่ตลาดอื่นๆ

4.2 (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอต่อรัฐบาล

1) ขอให้รัฐบาลยกระดับการดำเนินงานเกษตรอินทรีย์ โดยประกาศวาระ “เมื่อน้ำผึ้ง เพื่อเมืองเกษตรอินทรีย์” เป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกเร่งด่วนของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีแผนงาน มาตรการและกลไกรองรับที่ชัดเจนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และฉบับต่อไป ในการปรับใช้และปรับปรุงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

2) ขอให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกหนังสือรับรองการใช้ประโยชน์ที่ดิน (พื้นที่ทำการเกษตรอยู่แล้ว) เช่น โฉนดชุมชน เอกสารสิทธิ สปก.ฯ และให้ใช้สิทธิตามที่ราชการประกาศ และมีมาตรการในการส่งเสริมสวนยางยั่งยืนในที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ เช่น ปลุก โคน ตัด ต้นไม้ในแปลงได้และเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้ตามความเหมาะสม

3) ขอให้รัฐบาลมีนโยบายจัดตั้งกองทุนทรัพยากรพันธุกรรมพื้นถิ่น โดยให้มีการรับรองสิทธิชุมชน และเกษตรกรในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ พัฒนาพันธุกรรมพืชท้องถิ่น การส่งเสริมให้มันักพัฒนาพันธุ์พืชและจัดการพันธุ์พืชพื้นบ้านเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานราก

4) ขอให้รัฐบาลมีนโยบายเพื่อการบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐในกระทรวงและกรมต่างๆ เพื่อการศึกษาวิจัยพันธุกรรม และอนุรักษ์พันธุ์ข้าวท้องถิ่นอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งผลักดันให้สถาบันการศึกษามีการศึกษาวิจัยพันธุกรรมข้าวพื้นถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ และพัฒนาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น

5) ขอให้รัฐบาลมีนโยบาย ปกป้องคุ้มครองพื้นที่อนุรักษ์ และเพาะพันธุ์สัตว์น้ำชายฝั่ง และสั่งการให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายฝั่ง กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มประมงชายฝั่งฯ มีการบูรณาการทำงานร่วมกันในระดับพื้นที่ ให้เกิดมีประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อพื้นที่ได้จริง

ข้อเสนอต่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6) ขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สภาเกษตรกร การยางแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อเกษตรกรและผู้ทำการผลิตเข้าใจการเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร และให้กรมวิชาการเกษตร (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร) เพิ่มช่องทางสร้างการรับรู้การตรวจสอบสินค้าเกษตรปลอดภัย

7) ขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปรับเงื่อนไขการรับรองมาตรฐานเกษตร สินค้าเกษตร มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงมาตรฐานเกษตร มาตรฐานสินค้าเกษตรได้ เช่น การระบุการถือครองสิทธิ์ที่ดินทำกิน ทำให้กลุ่มที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ไม่เข้าข่ายมาตรฐานสินค้าเกษตร หรือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

8) ขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรได้เรียนรู้วิธีการตั้งรับ ปรับตัว กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่มีผลต่อสวนยาง นาข้าว สวนผลไม้ และการลดต้นทุนการผลิต สร้างรายได้เสริมโดยการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

9) ให้การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการศึกษา วิจัย การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และนำองค์ความรู้ด้านเกษตรกรรมยั่งยืนของเกษตรกรสวนยาง ไปถ่ายทอดขยายผลให้มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนครัวเรือนและพื้นที่ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเหมาะสม

10) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนห้องแล็บปฏิบัติการตรวจสอบสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัยแก่กลุ่มเครือข่ายที่ขับเคลื่อนด้านนี้ เพื่อให้สามารถออกใบรับรองผลผลิตให้สมาชิก ยกระดับมาตรฐานสู่ตลาด ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ

11) ขอให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บังคับใช้กฎหมายปกป้องคุ้มครองแหล่งทรัพยากรต้นน้ำ และคุ้มครองพื้นที่เกษตรสุขภาพ

12) ขอให้กระทรวงพาณิชย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานกับผู้ประกอบการด้านการตลาดเปิดพื้นที่หรือช่องทางจำหน่ายสินค้าเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพแก่ผู้ผลิต และเชื่อมโยงจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) การค้าการลงทุนหรือการร่วมทุน ระหว่างผู้ประกอบการกับหุ้นส่วนทางธุรกิจ

13) ขอให้สำนักงานจังหวัดทุกจังหวัดในภาคใต้ บูรณาการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานกระทรวงเกษตรฯ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจังหวัด ให้การส่งเสริมและสนับสนุนแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ ส่งเสริมปฏิบัติในระดับพื้นที่ที่มีความพร้อม

14) ขอให้สำนักงานจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการงานระบบกองทุนที่ส่งเสริมสวัสดิการและการออม ให้สอดคล้องกับความต้องการตามบริบทวิถีชีวิตของเกษตรกร

ข้อเสนอต่อกระทรวงสาธารณสุข

15) ขอให้กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประสานความร่วมมือกับเครือข่ายผู้บริโภค ส่งเสริมสนับสนุนเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ และบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างจริงจัง รวมทั้งการเข้มงวดในการเฝ้าระวัง การตรวจอาหารปลอดภัยในพื้นที่และเปิดเผยผลประกาศให้สาธารณะรับทราบเป็นระยะ(อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง)

ข้อเสนอต่อกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

16) ขอให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประสานความร่วมมือกับโรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เร่งรัด ผลักดันการผลิตและบริโภคอาหารปลอดภัยในระดับพื้นที่ และเฝ้าระวังให้มีสถานที่จำหน่ายผักปลอดสาร อาหารปลอดภัย ในหน่วยงานระดับท้องถิ่น

17) ขอให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ อนุรักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม และพันธุกรรมพื้นถิ่น ให้คงอยู่เป็นฐานแหล่งอาหารของชุมชนท้องถิ่น

ข้อเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

18) ขอให้ สช. แต่งตั้งคณะทำงานติดตามและขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ และส่งเสริมสนับสนุนให้มีเวทีสมัชชาสุขภาพว่าด้วยระบบเกษตรและ

อาหารเพื่อสุขภาพระดับพื้นที่ และการประยุกต์ใช้เครื่องมือธรรมนูญสุขภาพ การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ในการประกาศเขตเกษตรสุขภาพ และ/หรือแผนยุทธศาสตร์เกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพระดับพื้นที่

ข้อเสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

19) ขอให้ สสส. สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ/เครือข่ายความมั่นคงทางอาหาร เครือข่ายสุขภาพอื่น ๆ โดยให้มีเวทีแลกเปลี่ยนระดับจังหวัด และภูมิภาค ส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนสุขภาพะในการทำงาน (อาชีวนามัย) แผนงานอาหารปลอดภัยให้กระจายครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ

ข้อเสนอต่อสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

20) ขอให้ สปสช. ให้ความสำคัญกับ “การไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ” และการสร้างเสริมสุขภาพที่ระดับชุมชนท้องถิ่นหรือระดับปฐมภูมิ เพื่อร่วมกันลดปริมาณผู้เจ็บป่วยเข้าสู่ระบบสุขภาพ โดยมีมาตรการกระตุ้นส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายหลักประกันสุขภาพกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น เกิดการจัดการระบบการเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ หรือมีแผนยุทธศาสตร์ระบบอาหารชุมชนท้องถิ่น มีการผลิตและบริโภคอาหารปลอดภัย เป็นต้น

ข้อเสนอต่อคณะกรรมการเขตสุขภาพเพื่อประชาชน (กขป.เขต 11 เขต 12)

21) ขอให้ กขป. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตร สำนักงานจังหวัด และสภาเกษตรกรทุกจังหวัด และภาคีอื่น ๆ สนับสนุนขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ โดยมีมาตรการดังนี้

- 1) สนับสนุนการดำเนินการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการภาคเกษตร (เกษตรกรมืออาชีพ)
- 2) การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ด้านเกษตรปลอดสาร อาหารปลอดภัย พันธุกรรมพื้นถิ่น และการจัดการตลาด
- 3) สนับสนุนกระบวนการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มเกษตรกร และจัดการตลาดระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค เชื่อมโยงการค้าและกระจายสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย

ข้อเสนอต่อสถาบันทางการศึกษา

22) ให้มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนครบวงจรแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรเพื่อการพึ่งพาตนเอง เช่น การทำสวนยางแบบผสมผสาน (ปลูกพืชร่วมและเลี้ยงสัตว์) สวนยางแบบวนเกษตร สวนยางอินทรีย์ นาอินทรีย์ สวนสมรม เป็นต้น และจัดการเรียนการสอนร่วมกับชุมชนและท้องถิ่น

4.3 (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ (เป็นข้อมูลทีประมวลสรุปเบื้องต้น เพื่อให้ที่ประชุมเวทีสร้างสุขภาพภาคใต้ได้ร่วมพิจารณา)

แผนพัฒนาระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ ตั้งอยู่ภายใต้หลักคิดสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ อธิปไตยทางอาหาร สร้างหลักประกันในชีวิต และจัดความสัมพันธ์ใหม่ เพื่อให้เกิดหรือบรรลุเป้าหมายร่วมกัน คือ ความมั่นคงทางอาหารและชีวิตพลเมืองคนใต้ มีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 6 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบและกลไกขับเคลื่อนระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ มียุทธวิธีสำคัญ ได้แก่
 - 1.1 การสร้างความรู้ด้านอาหารศึกษา และบริโภคศึกษาแก่ประชาชนพลเมือง
 - 1.2 ติดตามทบทวนแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้
 - 1.3 การส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดแผนยุทธศาสตร์ระบบอาหาร และประยุกต์ใช้กระบวนการธรรมาภิบาลสุขภาพระดับพื้นที่ ประกาศเขตเกษตรสุขภาพ (พื้นที่คุ้มครองทางเกษตรกรรมสุขภาพ) ในระดับพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น
 - 1.4 การสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันเกษตรกรให้เป็นเสาหลักของชุมชนท้องถิ่น
 - 1.5 การเชื่อมโยงประสานเครือข่ายในระดับจังหวัดหรือภูมิภาคให้เป็นพลังสร้างการเปลี่ยนแปลงทางนโยบาย

2. ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบเกษตรสุขภาพที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ ในรูปแบบต่างๆ เช่น เกษตรยั่งยืน วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ (mao) ธนาคารต้นไม้ เกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ และ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประมงชายฝั่ง) มียุทธวิธีสำคัญ ได้แก่

- 2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการ
- 2.2 การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานและเพิ่มมูลผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
- 2.3 การพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานโดยหลักอาชีพอนามัย
- 2.4 การส่งเสริมการผลิตเกษตรปลอดภัยอาหารปลอดภัย
- 2.5 การเฝ้าระวังสารเคมีเกษตรและอาหารปลอดภัย
- 2.6 การส่งเสริมสนับสนุนและขยายผลให้ต้นไม้เป็นทรัพย์และหลักประกันในชีวิตเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

3. ยุทธศาสตร์เสริมสร้างสุขภาวะชาวสวนยางและปาล์มน้ำมัน มียุทธวิธีสำคัญ ได้แก่

- 3.1 การส่งเสริมวิจัยและพัฒนา เพิ่มมูลค่าในกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์จากปาล์มน้ำมันและยางพาราให้แก่กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการ
- 3.2 การส่งเสริมและสนับสนุนสวนยางยั่งยืน
- 3.3 ส่งเสริมการปรับวิถีการผลิตปาล์มน้ำมันแบบผสมผสานและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการแปลง
- 3.4 การส่งเสริมและขยายผลสวนเกษตรธาตุสีหรือสวนสมรม

3.5 สร้างมาตรการส่งเสริมการออมและสวัสดิการเพื่อเป็นหลักประกันในชีวิตแก่ชาวสวนยางพาราและปาล์มน้ำมัน

4. ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมและพืชอัตลักษณ์ถิ่น มียุทธวิธีสำคัญ ได้แก่

- 4.1 การอนุรักษ์ พันธุ์ พัฒนาพันธุ์พืชและสัตว์ ให้คงอยู่เป็นฐานทรัพยากรกับชุมชนท้องถิ่น
- 4.2 การส่งเสริมธนาคารเมล็ดพันธุ์และพันธุกรรมถิ่น
- 4.3 การวิจัยและพัฒนาสมุนไพรเพื่อสุขภาพและการแพทย์ประจำถิ่น เช่น กล้วยาเพื่อการแพทย์ กระท่อมชูกำลัง ขมิ้นถิ่นใต้ฯ
- 4.4 การพัฒนาต่อยอดพืชอัตลักษณ์ถิ่นให้เกิดมูลค่าและคุณค่าเพิ่มขึ้น เช่น กล้วยเล็บมือ นางชุมพร ข้าวสังข์หยดพัทลุง ข้าวเหลืองปะทิว ส้มโอบทิมสยาม

5. ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ พันธุ์ พัฒนาระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมที่สมดุลยั่งยืน มียุทธวิธีสำคัญ ได้แก่

- 5.1 การขยายผลการสร้างฝายมีชีวิตและการจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม
- 5.2 การอนุรักษ์ พันธุ์ พัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และสภาพแวดล้อม
- 5.3 การพัฒนากลไกเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและภูมิอากาศแบบมีส่วนร่วม
- 5.4 การประเมินผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์และการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (HIA)

6. ยุทธศาสตร์เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการตลาดเพื่อลดช่องว่างระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค โดยมียุทธวิธีสำคัญได้แก่

6.1 เสริมสร้างการเชื่อมโยงการจัดการของกลุ่มผู้ผลิตเกษตร สุขภาพกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวหรือกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน

6.2 การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการภาคเกษตร (เกษตรกรมืออาชีพ เกษตรกรรุ่นใหม่ คริวเรือ นพอเพียง ผู้ประกอบการคริวเรือ)

6.3 สร้างและพัฒนาโอกาสบริหารจัดการตลาดชุมชนท้องถิ่น ตลาดทั่วไป ตลาดออนไลน์แก่ผู้ประกอบการ

6.4 การยกระดับการตลาดด้วยเชื่อมโยงจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) การค้าการลงทุนหรือการร่วมทุน ระหว่างผู้ประกอบการกับหุ้นส่วนทางธุรกิจ

ส่วนที่ 5

การก้าวข้ามขีดจำกัดของการดำเนินงานของกลุ่มเครือข่ายเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้

คณะทำงานศึกษาและพัฒนาประเด็นระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้ และเครือข่ายได้ยึดถือหลักคิด 3 ประการ ได้แก่ **สร้างอธิปไตยทางอาหาร สร้างหลักประกันในชีวิต จัดความสัมพันธ์ใหม่** ด้วยการปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดหรือสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชน ระหว่างกลุ่มองค์กรเครือข่ายด้วยกัน มีความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อกันด้วยหลักปฏิบัติ **“คิดเอื้อ คิดเผื่อ เพื่อนช่วยเพื่อน พี่ดูแลน้อง”** และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เหมาะสม เท่าเทียมเป็นธรรม ด้วยความพึงพอใจร่วมกันของหุ้นส่วนผลประโยชน์ต้น ประโยชน์สาธารณะ และได้จัดเวทีสานงานเสริมเชื่อมเครือข่ายเกษตร สุขภาพ กับเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคใต้ มีผู้แทนกลุ่มเครือข่าย 65 กลุ่มเครือข่ายจากทุกจังหวัดในภาคใต้ จึงเกิดแนวทางความร่วมมือระดับพื้นที่ดังนี้

**แนวทางความร่วมมือสร้าง
และพัฒนาความมั่นคงทางสุขภาพระดับพื้นที่
ของเครือข่ายระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ
กับเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน ภาคใต้**

จังหวัด	เป้าหมาย	แนวทาง	กลไกขับเคลื่อน
1. ชุมพร	เรียนรู้ สืบสานต่อยอดตามศาสตร์พระราชา “เกษตรปลอดสารอาหารปลอดภัยท่องเที่ยวยั่งยืน”	<ol style="list-style-type: none"> ประสานกลไกขับเคลื่อนระดับจังหวัดโดยใช้แกนสมัชชสุขภาพ และใช้ประเด็นอาหารปลอดภัยเป็นจุดร่วมระหว่างเกษตรและท่องเที่ยว และเครือข่ายอื่นๆ เป็นศูนย์กลางของจังหวัด พัฒนาแผนปฏิบัติการ และขยายแกนนำในระดับอำเภอ ร่วมกับ พชอ. และกองทุนท้องถิ่น เชื่อมโยงเครือข่ายผู้ผลิตและผู้บริโภคด้วยเส้นทางโครงข่ายการท่องเที่ยว 5 โครงข่าย และศูนย์เรียนรู้ในชุมชนเป็นศูนย์เรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา รวมพลังผลักดันนโยบายระดับจังหวัดภายใต้มาตรฐานท่องเที่ยวชุมชนและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์วิถีชุมพร กองทุนครัวเรือนพอเพียง ชุมพร 	<ul style="list-style-type: none"> -เครือข่ายคนกล้าคืนถิ่น -สมาคมประชาสังคมชุมพร -เครือข่ายกลุ่มสัมมาชีพ -เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนกาแฟพวงแก้ว -มูลนิธิอุทกพัฒนาในพระบรมราชูปถัมภ์ -เกษตรจังหวัด -เกษตรอำเภอ -สนง.ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -อุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร -ประชาสัมพันธ์จังหวัดชุมพร -เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนพะโต๊ะ

จังหวัด	เป้าหมาย	แนวทาง	กลไกขับเคลื่อน
2. ระนอง	การจัดการท่องเที่ยวเชิงวิถีอนุรักษ์และส่งเสริมอาหารปลอดภัยเพื่อสุขภาพ	<ol style="list-style-type: none"> พัฒนากลุ่มอาชีพ โดยเฉพาะการรวมกลุ่มอาชีพเกษตร ส่งเสริมการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร พัฒนาให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวิถี จัดตั้งชุมชนนำร่องในการพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อสุขภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> -เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน -สภาเกษตรกร -ศูนย์ สพก. -กลุ่มประมงพื้นบ้าน
3. ภูเก็ต	ตลาดนัดในฝัน สานพลังสร้างสุขภาพ อาหารปลอดภัย	<ol style="list-style-type: none"> รวบรวมเครือข่ายอาหารปลอดภัย หนุนเสริมตลาดนัดในฝัน รณรงค์และตรวจสอบอาหารการตรวจสอบน้ำมันทอดซ้ำ รวมกลุ่มสร้างสรรค์ร้านอาหารคุณภาพ พัฒนาเกษตรกรผลิตสินค้าและอาหารที่ได้มาตรฐานอาหารปลอดภัย จัดทำบันทึกข้อตกลง คณะผู้บริหารอปท. 	<ul style="list-style-type: none"> -เครือข่ายพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 18 แห่ง -ภาควิชาการ -และกลุ่มเครือข่ายภาคสังคม

จังหวัด	เป้าหมาย	แนวทาง	กลไกขับเคลื่อน
4.พังงา	ขยายเครือข่ายส่งเสริมระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	1. นำเครือข่ายเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมเกษตรกรชาวสวนยาง 2. พัฒนาศักยภาพเครือข่ายเกี่ยวกับการจัดการสวนยางยั่งยืน การปลูกพืชผักตามเกษตรธรรมชาติ 3. ขยายสาขาธนาคารต้นไม้ในระดับพื้นที่	-สมาคมชาวสวนยางภาคใต้ -เครือข่ายธนาคารต้นไม้ -เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน
5.กระบี่	พัฒนาเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ความมั่นคงทางอาหารด้านต่างๆ ดังนี้ -ด้านประมงชายฝั่ง -ด้านระบบเกษตรปลอดภัย -ด้านการผลิตอาหารเพื่อสุขภาพ -ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. ผลักดันมาตรฐาน GAP ที่เหมาะสม 2. ส่งเสริมการคุ้มครองพื้นที่การเกษตรและประมงชายฝั่ง 3. พัฒนาชุมชนพึ่งตนเองด้านอาหารในระดับชุมชน 4. พัฒนาภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นบ้านชนมพื้นบ้านอาหาร และสมุนไพรเป็นยา 5. จัดตั้ง “ศูนย์การจัดการฐานทรัพยากรเพื่อความมั่นคงทางอาหารและอาหารปลอดภัยระดับตำบลและระดับจังหวัด	-ศูนย์เรียนรู้ สพก.ทุกอำเภอ -สภาเกษตรกรจังหวัด -สภาองค์กรชุมชน -พชอ.ทุกอำเภอ -สำนักงานเกษตรจังหวัด -สำนักงานประมงจังหวัด -สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด -ททท. -และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

จังหวัด	เป้าหมาย	แนวทาง	กลไกขับเคลื่อน
6.สุราษฎร์ธานี	พัฒนาเครือข่าย PGS เกษตรอินทรีย์	1. ขยายและพัฒนาแปลงเกษตรปลอดภัยต้นแบบ 2. วางแผนศึกษาแนวทางร่วมในการขับเคลื่อน 3. เชื่อมหน่วยงานภาคีทั้งภาครัฐและเอกชน	-สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์ -เครือข่าย PGS เกษตรอินทรีย์
7.นครศรีธรรมราช	ขับเคลื่อนงานตามแผนยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดนครศรีธรรมราช	ขับเคลื่อนงานผ่าน 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1. ด้านความมั่นคงทางอาหาร 2. ด้านอาหารปลอดภัย 3. ด้านโภชนาการสมัย 4. ด้านการบริหารจัดการ	-สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ ม.อ. -ม.วลัยลักษณ์ -สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
8.สงขลา	อาหารปลอดภัยไร้มลพิษเป็นมิตรทุกคน	พัฒนาแนวทางการผลิตตามสโลแกน “กินเรียนบ้าน ชิมน้ำหวานสงขลา พาชมคลองเขาเล พร้อมเพ็ชท์พันธุ์ชุมชนยั่งยืน” 1. ส่งเสริมพื้นที่ปลูกทุเรียนบ้าน 2. เชื่อมโยงการท่องเที่ยวตามวิถีคลองเขาเล	-ธนาคารเมล็ดพันธุ์ -ภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

จังหวัด	เป้าหมาย	แนวทาง	กลไกขับเคลื่อน
9.ตรัง	การพัฒนาเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวสู่เขา ป่า นา เล โดยชูอัตลักษณ์อาหารปลอดภัย	1.จัดเวทีวางเป้าหมายและพัฒนาเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวสู่เขา ป่า นา เล	-ชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง
10.พัทลุง	เมืองลุงพอเพียง น่าอยู่	1.Mapping เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนปลอดภัยและเพื่อสุขภาพทุกมิติ 2.พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเกษตรยั่งยืน 3.ส่งเสริมพื้นที่ต้นแบบ 4.เชื่อมประสานภาคีทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม	-เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนปลอดภัยและเพื่อสุขภาพทุกมิติ -เครือข่ายพัทลุงโกกรีน -หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จังหวัด	เป้าหมาย	แนวทาง	กลไกขับเคลื่อน
11.สตูล	สตูลสีเขียว Hunlaika Group	1.ให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อสร้างความตระหนักผลจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร 2.พัฒนาคน (แกนนำและสมาชิก) 3.แนะนำส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัย 4.ติดตามประเมินผลพื้นที่ 5.ติดตามนโยบายรัฐ 6.สรุปบทเรียน 7.ประสานภาคีความร่วมมือ	-เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนปลอดภัยและเพื่อสุขภาพทุกมิติ -สภาเกษตรกรจังหวัด -สภาองค์กรชุมชน
12.กลุ่ม 3 จังหวัดชายแดนใต้	มีศูนย์ประสานงานภาคประชาชน 3 จังหวัดชายแดนใต้	1.จัดเวทีเชื่อมเครือข่าย 3 เดือน/ครั้ง 2.พัฒนาคนรุ่นใหม่ (เยาวชน) 2.แลกเปลี่ยนสินค้า 3.แปรรูปสินค้าทางการเกษตรสู่การจัดการสิ่งแวดล้อม 4.Rode Show เชื่อมโยงเครือข่าย	-กลุ่มแปรรูปสินค้าทางการเกษตร -สมาคมเกษตรสุขภาพและสิ่งแวดล้อมจังหวัดยะลา -เครือข่ายเกษตรทางเลือกจังหวัดปัตตานี -หน่วยงานสนับสนุนชุมชน

รายชื่อคณะกรรมการศึกษาและพัฒนา ประเด็นระบบเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพภาคใต้

1. นายทวีวัตร เครือสาย รองประธานคณะกรรมการเขตสุขภาพเพื่อประชาชน กขป. เขต 11
2. นายอนันต์ เขียวสด อนุกรรมการยุทธศาสตร์วัยทำงาน กขป. 11 จ.กระบี่
3. นายวินัย จันทริก อนุกรรมการยุทธศาสตร์วัยทำงาน กขป. 11 จ.พังงา
4. นายอานัฐพงศ์ ประสานพันธ์ อนุกรรมการยุทธศาสตร์วัยทำงาน กขป. 11 จ.พังงา
5. นายคำพร เกตุแก้ว อนุกรรมการยุทธศาสตร์วัยทำงาน กขป. 11 จ.นครศรีธรรมราช
6. นางธัญวลัย คงมา อนุกรรมการยุทธศาสตร์วัยทำงาน กขป. 11 จ.นครศรีธรรมราช
7. ภญ.นันทวัน วิเชียร อนุกรรมการยุทธศาสตร์วัยทำงาน กขป. 11 จ.นครศรีธรรมราช
8. นายสมหวัง ชูชาติ อนุกรรมการยุทธศาสตร์วัยทำงาน กขป. 11 จ.สุราษฎร์ธานี
9. นายเอกลักษณ์ จันทร์อุดม อนุกรรมการยุทธศาสตร์วัยทำงาน กขป. 11 จ.สุราษฎร์ธานี
10. นายทิวาสาเครือแพ อนุกรรมการยุทธศาสตร์วัยทำงาน กขป. 11 จ.สุราษฎร์ธานี
11. นางวารุณี ธาราวัตนกุล อนุกรรมการยุทธศาสตร์วัยทำงาน กขป. 11 จ.ภูเก็ต

12. นายพงศา ชูแนม อนุกรรมการยุทธศาสตร์วัยทำงาน กขป. 11 จ.ชุมพร
13. นางพัลลภา ระสุไธยะ คณะทำงาน/ศูนย์ประสานงานหลักประกันสุขภาพและคุ้มครองผู้บริโภค คณะทำงาน/ศูนย์ประสานงานหลักประกันสุขภาพและคุ้มครองผู้บริโภค คณะทำงาน/มูลนิธิธนาครด้นไม้
14. นส.อรอุมา ศรีตั้งนันท์ คณะทำงาน/มูลนิธิธนาครด้นไม้
15. นส.หนึ่งฤทัย พันกุ่ม คณะทำงาน/มูลนิธิภาคใต้สีเขียว
16. นส.กรรณิการ์ แพแก้ว คณะทำงาน/วิทยาลัยสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง
17. ดร.ไพสิษฐ์ บุญญะกวี คณะทำงาน/ศปจ.สุราษฎร์ธานี
18. นส.วิภาดา วาสินธุ์ อนุกรรมการยุทธศาสตร์เกษตรและอาหารฯ กขป. 12 จ.สงขลา
19. นายกำราบ พานทอง อนุกรรมการยุทธศาสตร์เกษตรและอาหารฯ กขป. 12 จ.สงขลา
20. นายสินธพ อินทร์ดี อนุกรรมการยุทธศาสตร์เกษตรและอาหารฯ กขป. 12 จ.สตูล
21. นางนิธิตา บินดำมะหง อนุกรรมการยุทธศาสตร์เกษตรและอาหารฯ กขป. 12 จ.พัทลุง
22. นายเสถียร จำวิสุต อนุกรรมการยุทธศาสตร์เกษตรและอาหารฯ กขป. 12 จ.ยะลา
23. นายมันไชร์ สาและ คณะทำงาน/สมาคมศิษย์เก่าบัณฑิตอาสาฯ ม.อ.
24. นายอานัติ หวังกุลหล้า คณะทำงาน/สมาคมอาสาสร้างสุข
25. นายนิพนธ์ รัตนาคม คณะทำงาน/สมาคมประชาสังคมตรัง
26. นายเชกาดร จันท์หอม

เอกสารอ้างอิง

1. แผนยุทธศาสตร์ กขป. เขต 11 และ เขต 12 ปี 2561
2. ยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี พ.ศ.2562-2566
3. รายงานแนวคิดและนิยามของความมั่นคงอาหาร : วิวัฒน์ ประเสริฐศักดิ์
4. รายงานการพัฒนาศูนย์ชี้วัดความมั่นคงอาหาร ปี 51 : มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน, สนง.คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สช.
5. รายงาน ความ (ไม่) มั่นคงทางอาหารจากโลกถึงไทย : สุขภาพไทย
6. เอกสารรายงานสรุป เวทีสมัชชาความมั่นคงอาหาร ปี 2561-2562 : มูลนิธิซีวอดี
7. บทความวิชาการ ความมั่นคงอาหารของประเทศไทย: นนทการ จันทร์อ่อน, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
8. เอกสารประกอบการประชุม จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ภาคใต้ : อรุณี จันทร์แจ่มศรี , สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้
9. รายงานแผนยุทธศาสตร์จัดการอาหารแห่งชาติ ฉบับที่ 2
10. พรบ.คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พศ. 2551
11. พรบ.มาตรฐานสินค้าเกษตร พศ. 2551
12. รายงานสถิติการใช้ที่ดินและสารเคมี ในเว็บไซต์ สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
13. รายงานการสร้างหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปี 61 : สปสช.เขต 11 สุราษฎร์ธานี
14. รายงานความมั่นคงอาหาร ที่มา: ศจรินทร์ ประชาสันต์และคณะ. 2555
15. รายงานการจัดการตลาดโดยชุมชน : แผนงานตลาดพืชอาหารปลอดภัย จังหวัดเชียงใหม่

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
กระทรวงสาธารณสุข
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ ม.อ.

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)